

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

CUVINTELE DE-ACUM OPTSPREZECE ANI

Eveniment de referință în istoria noastră contemporană, Congresul al IX-lea al P.C.R. și desăvârșite, pe măsura trecerii timpului, o tot mai largă paletă de semnificații, situându-se printre acele mari momente de răscruce în munca și viața națiunii, cu implicații adânci în toate domeniile existenței sale materiale și spirituale. Congresul al IX-lea a inaugurat de fapt o etapă, aceea care, în planul gândirii și acțiunii revoluționare, a consacrat un spirit într-adevăr nou, eliberat de dogme și prejudecăți și a dat noi dimensiuni, conform cerințelor și posibilităților proprii, întregului proces de dezvoltare economică-socială a țării, în consens cu interesele fundamentale ale poporului, cu idealurile sale de independență și suveranitate. Prin întreaga operă a edificării noii societăți la baza căreia stau idealurile și hotărârile acestui înalt forum al comuniștilor, de la producerea cărții se împlinește 18 ani, prin viziunea înaintată, deschisă și prin poziția sa profund creatoare față de problematica omului și față de condiția sa în contemporaneitate, partidul și poporul român, națiunea noastră au dobândit un prestigiu fără precedent pe arena internațională aducându-și o recunoscută contribuție la cauza păcii și colaborării, constituindu-se într-unul din acei factori vii, constructivi, ai lumii de azi și de mâine, într-o prezentă deosebit de activă în lupta pentru salvarea umanității și rezolvarea justă, pe calea înțelegerii, a celor mai complicate probleme care frământă omeneia.

In mod evident, această perioadă se confirmă neîncetat în datele și semnificațiile sale fundamentale, purtând încărcătura cea mai de preț a faptelor și cuprinzând în esența ei însăși perspectiva. Și tot atât de evident este faptul că, fiind cea mai înfloritoare din întreaga istorie a României, această perioadă, o epocă în fond, se leagă nemijlocit de numele și opera celui care a inaugurat-o și care, la cîrmă destinelor supreme ale partidului și poporului, ne-a condus și ne conduce pe calea fâuririi celei mai drepte și mai luminoase societăți. Sînt 18 ani de la această supremă investitură și, iată, la scara istoriei, timpul se transferă asupra faptelor care i-au dat consistență și se confirmă în lumina tuturor marilor transformări revoluționare care au avut și au loc, dînd țării o nouă fizionomie economică și socială și înscriind-o decisiv pe orbita progresului și civilizației. Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului, indicările și orientările tovarășului Nicolae Ceaușescu, întreaga suită a demersurilor sale teoretice și practice au hotărîtorul rol de a ne situa într-o permanentă continuitate de spirit, pe frecvența acelor neîncetate eforturi și fidei care răscolite și solidarizate toate energiile țării și fac din unitatea noastră de gândire și acțiune un factor decisiv al înaintării spre un nou stadiu de dezvoltare și spre o nouă calitate a muncii și vieții în toate domeniile și sectoarele de activitate. S-a edificat un model economic original și unitar, fiind seama altă de cerințele și posibilitățile proprii și de evoluția și fenomenele lumii contemporane, de problemele care apar pe arena internațională. Acest model economic temeinic fundament și aflat în plin proces de dezvoltare este în chip logic legat de afirmarea pe noi coordonate a științei și culturii, a democrației, a participării și implicării noastre în organizarea și conducerea societății, în rezolvarea tuturor problemelor care ne preocupă și vădesc un sens larg al afirmării spiritului creator.

Cultura și arta au dobândit în acești ani un puternic stimul și s-au transformat într-unul dintre cei mai sensibili factori de edificare a unei noi conștiințe și, ca atare, într-o operă de construcție umană care beneficiază de condiții specifice, proprii afirmării talentului și personalității creatoare. Patriotismul culturii și artei, al creației, a căștigat în substanță și a devenit unul din argumentele de fond ale valorii, în măsură să dea o nouă perspectivă și o nouă dimensiune spiritului de libertate și de dreptate al poporului, istoriei sale, uriașei epoci de construcție socialiste. El s-a încadrat de noi sensuri, ca un teritoriu al izvoarelor veșnic vii de la care inspirația și realizarea opereii de artă se ridică la nivelul unei maxime responsabilități politice și sociale, în consens cu păstrarea și dezvoltarea specificului național, al limbii în care ne rostim și trăim precum și a întregului tezaur de frumuseți ale creației populare, ale omienii și puterii sale de muncă și viață. Toate acestea sînt realități și deciderate totodată ale culturii și artei, componente de fond ale condiției omului de cultură și artiști ale personalității. Le reținăm și în recentul mesaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la constituirea Societății Scriitorilor Români și alcătuit, programatic, modul concret și complex în care literatura și arta își pot îndeplini înaltul lor misiune revoluționară și își aduc o inconfundabilă și sensibilă contribuție la fâurirea omului noii societăți.

După cuvintele de acum optsprezece ani ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, Congresul al IX-lea al partidului va rămîne înscris cu litere de aur în istoria țării. Va fi într-adevăr a confirmat și confirmă. Simbolic și nu numai atât, aceste litere pot fi descifrate și cu ajutorul literaturii și artei, pe frontispiciul tuturor realizărilor de pînă acum care sînt un argument și o făgăduință totodată a celor viitoare.

Luceafărul

IN ACEST NUMĂR :

- „Ion Creangă — viăstar al băjenarilor născuți” de Corneliu Albu
- „Antologia „Luceafărul”
- „Jonca Jocului” — poeme de Ion Gheorghe Proza de Radu Teodoru
- „Cronica literară de M. Ungheanu
- Artur Silvestri
- Valentin F. Mihăescu
- Cartea de debut de Volcu Bugariu
- „Masa de adio” de Gheorghe Pituț
- Cumpănă de G. Alboiu
- „Ion Agărbiceanu” de Nicolae Ciabăniță
- Pseudo-cultura pe unde scrie

„Numai inspirindu-vă nemijlocit din realitățile țării, din izvorul veșnic viu al vieții și muncii poporului veți putea îmbogăți patrimoniul artei și culturii naționale cu opere artistice originale, valoroase!”

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Mesajul adresat Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români)

Scurt tratat de economie agrară

Schimbătoarea lună a lui April — cum, asemuind-o femeilor, zice poetul — îi poate oferi surpriza de a pleca din București pe canicula și de a ajunge, după nici o oră de zbor cu avionul, la Timișoara pe... ninsoare! Din orașul ăsta — poate cel mai „mindru”, cum zic bănanțenii, adică cel mai frumos din țară — pînă la Topolovățu Mare mai faci cam o jumătate de ceas cu mașina pe drumul Lugojului, trecînd prin Garmata și Receaș, așezări vestite prin vii și vinuri, apoi prin Izvin, sat faimos prin crescătoria lui de cai. Pînă aici asfaltul șoselei e așternut, vorba localnicilor, oblu, adică talie drept, pe loc șes

INSEMNAȚII DE SCRITOR

ogoaare care bine lucrate arată, în fuga mașinii, ca pe hartă : suprafețe mari, geometrice împărțite și vopsite diferite : cu verdele cald al unor semănături cu floarea galbenă de seamă sau cu rapia, cu cel crud al griului răsărit des ca peria și cu negrul de multe nuanțe, de la ciocolată la catran, al pămîntului recent însemnat sau încă virgin ; de aici locurile încep să se cocoseze în coline sau surpături, adinecitură oarecum regu-

late — al zice că la începutul lumii, cînd soarta era moale, ființe gigantice și-au întipărit în ea urma —, urcînd mai acuzat spre Nord-Est către dealurile Lipovei și Făgetului sau munții îndepărtați ai Ruscăi, ce acuma sub cortina vîntoasă a norilor abia se ghicesc, și ceva mai lîn și larg spre Sud-Est, prin îngusta vale a Timișului spre dealurile Buziașului, vopsite și ele nemilos de similitudinea fulgoarelor de nori ce dansează haotic însurubindu-se în văzduh ca vîrtecurile. Aici, cam la treizeci de kilometri de Timișoara sau de Lugoj, se află comuna Topolovățu Mare și jurimprejur, la distanțe de alți cîțiva kilometri celelalte sate : Ictar Budiniți, Iosifalău, Topolovățu Mic, Susța, Cralovăț — în totul șapte, ca-n bisme — cite la un loc formează Cooperativa agricolă de producție Topolovățu Mare, județul Timiș, condusă de președintele ei, inginerul Ioan Josu, bărbat destul de zdravăn, cum se zice, între două vîrste, dar, cum glumește el, mult mai aproape de cea de a douăzeci și cinci de ani de muncă. Ne întîmpină afabil, zîmbind — îi dă mâna, e îmbrăcat ca pentru viscol, cu șapcă de blană în cap, iar noi venim de la canicula și ne conținem la sediul cooperativei. O lădire surprinzător de vastă — deși pe aici, ca în tot Banatul casele sînt mari, solide — și, mai ales, elegantă, cu scări

Nicolae Crișan

Continuare în pag. a 11-a

Margareta Sterion : „Paisaj bucureștean” în paginile 4, 5, 6, 9 și 10 alte reproduceri după tablourile artistei

L-AM CUNOScut PE G. CĂLINESCU

Fața ascunsă a... genului

Stăpîniți de emoția produsă de capodoperă sau preț obediții față de unele „nejudicată” constrîngătoare, precum genul a folia, ce descind în linie dreaptă din platonianul furor poetic, altem tentații adesea și identificăm genialitatea cu o permanentă jubilație creatoare a spiritului, cu o stare continuă de ramanent maximal a inspirației care se reface compensator din resurse lăuntrice pe măsură ce se consumă. Uitănd că strălucirile frumosoșului, oricît de prestigioase, sînt precedate, cu rare excepții, de intensive acumulări intelectuale, de încordări cerebrale la-tivoitoare cu prețel unor reamintări impresionante la tentațiile efemerului ; valoarea lor o poartă da numai grandosora izbucnirilor prin rordarea acestora la universalitate. Cu nenumărate posibilități de ilustrare în istoria artei, aserțiunea este veritabilă pe deplin și de genul călinescian.

Cine a urmărit pregătirile temeinice pe care le întreprindea G. Călinescu, de fiecare dată, indiferent de natura și importanța manifestării la care participa, a înțeles că opera lui, deși alcătuită din compartimente inegale ca întindere, nu este un miracol surprinzător, ci un edificiu grandios, ridicat cu trudnică mișală piatră cu piatră timp de o viață de om. Rigurosoase pînă la pedanterie, itinerariile documentare, parcurse în vederea elaborării lucrărilor beletristice ori interpretative, se înscriu în sfera exemplarității ; la Iași, supărarea bibliotecarilor suprasolicitați — G. Călinescu lucra pe

Stan Velea

Continuare în pag. a 11-a

DOSAR AL GÎNDIRII SOCIAL-POLITICE EMINESCIE NE (XII)

«Insemnătatea teoretică» a ideilor socialiste

atrage atenția faptului că ori de cite ori Eminescu se referă, cu titlu special, la ideile socialiste, atitudinea lui vădește un interes viu, atunci cînd nu se exprimă deschis simpatia.

La 3 septembrie 1881, răspunzînd acuzațiilor presei liberale că ar fi „socialist” (acuzație care și are tilcul ei), Eminescu făcea această remarcă : „Ei cari în adevăr sînt socialistii cînd n-au slujbe, dar foarte regalști cînd sînt în pensii reverabile și în cumal nici nu înțeleg însemnătatea teoretică a cuvîntului”. Altfel spus, comentînd ex-dultu întreprins de mîrii spre București cu scopul de a-și prezenta ei înșiși revendicările în fața Parlamentului (exod reprimat cu brutalitate), poetul avertiza : „În cazul lui Fluteră-vint

s-a lui Impușcă-n lună. Ideile socialiste nu înseamnă decît sollicitare de pensii reversibile ori de posturi, în capelele ăranilor însă ele ar căpăta o însemnătate altă de gravă, incit urmările sunt de prelungă”. Încă o dată, așadar, se subliniază însemnătatea ideilor socialiste care însoțite de clasele exploatate — în speță, țără-nimea — pot avea urmări dintre cele mai grave pentru „orînduirea cea crudă și nedreaptă”. Nu e de mirare, doar Eminescu pomenind de Internațională lucrătorilor aprecia că „se bazează pe sfînta înțelegere și convingere, pe totul dreaptă că munca temeinică este singura îndreptățire pe acest pămînt”.

Se știe apoi că atunci cînd frații Nădejde sînt persecutați pentru convingerile lor socialiste, el le ia apărarea, după cum, în numele aceleiași compasiuni față de suferințele maselor muncitoare, prețuia scrisul lui Const. Milie.

Cum rămîne atunci cu apostrofele polemice, menționate într-un articol anterior ? La o cercetare atentă, observăm că, de fapt, poetul are anumite aprehensiuni față de „ideile comuniste”, prin care subînțelege comunismul utopic, numele citat negativ, cel mai frecvent, fiind Saint-Simon.

Nu trebuie să fim surprinși, o astfel de disjungere era, se pare, obișnuită în epocă. Titu Maiorescu în conferința sa, ținută în 1859, făcea și el o distincție între socialism, care preconiza principiul (la căruj justete o recunoștea) : „Fiecare capătă parte la venit după măsura lucrului său”, și comunism, care preconiza „comunitatea averii”, „suspendarea oricărei proprietăți”. Utitimul nu era acceptat, Titu Maiorescu împărțînd punctul de vedere al lui Lorenz von Stein, care considera proprietatea particulară o condiție a progresului economic și a dezvoltării personalității omului. (Conferința sa purta titlul : Socialismul și comunismul dezvoltat după L. Stein.)

După cum se știe, și Eminescu auzise, la Viena, cursurile lui Lorenz von Stein despre filozofia dreptului, economia politică, știința financiară și administrative. Intre manuscrise figurează

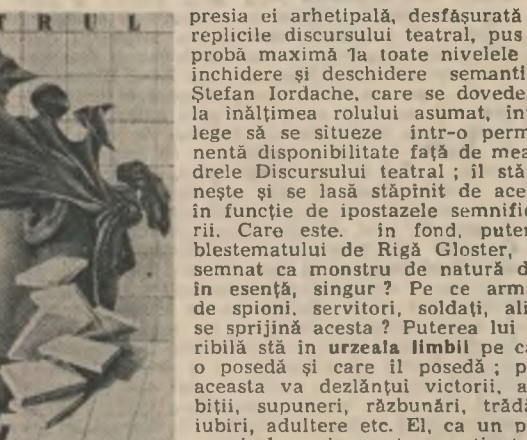
Al. Oprea

Continuare în pag. a 11-a

Insemnări de spectator : „Richard al III-lea”

Prin echipa de elită de regizori și actori Teatrul Mic a devenit cel mai Mare Teatru pe care-l avem ; ridicarea acestei instituții la pretențiile cele mai înalte, posibile în spațiul teatrului european, este ceva surprinzător. Am scris mai demult despre Maestrul și Margareta, entuziasmat de descoperirea unui mare regizor în Cătălina Buzoianu. Mă simt obligat să recunosc acum în Silviu Purcărele o personalitate de aceeași talie internațională ; incumetarea sa față de textul dramaturgic cel mai dificil vine după o punere în scenă extrem de originală a lui Sartre din „Diavolul și bunul Dumnezeu”. De data aceasta, el s-a întrecut pe sine confruntîndu-se cu încercarea absolută a carierei sale.

E vorba, în primul rînd, de textul marelui Will. Și anume, de capodopera lui, prin care Anglia îi depășește pe Atreizi în nebunia tragicului. E vorba de Putere în ex-

Marin Mincu

Continuare în pag. a 10-a

XXV

...Cuvîntul

și-o vorbă uitată...

C poate fi măt sublim pentru memoria bătrînului redactor ? Oare nu acel spalt jilav, teribilă comedă cu coada încandescentă de hirtie, rotîndu-se și azi în jurul capului său împiedc în nopțile vînerii spre simădă ?

Robit pe veche de strînul duh al cernelii el mereu se tot crede unicul, primul, adevăratul descoperitor de stiele din Nebuloasa lăterelor de plumb... sărmanul trușac.

După pe veche de veac de la apariția revistei „Luceafărul”, redactorul nu se simte încă în stare să-și dea cu părerea despre echipe stadii și elape, ori despre mîhniri de neiertat. Memoria pare achimătoare în epile de gîntire iefine. A încercat bilanțul de rigoare și alfabetul pare cam dogmatic.

Oricum, cine nu știe și nu își amintește cu mindrie că a fost contemporan cu poile de stiele de sus de la mansonardă ? De toamnele, de numărătoare înverșă a bobocilor, cînd climatul devinea alt de dens, cîd ușile și ferestrele redacției sîreau în lături, producîndu-se niște curenți mai mult decît oricîi, așă că aproape toată lumea, de la redactor șef pînă la redactor doi, suferea de dureri de dinți...

Ce-i intangibil și plin de împăcare rămîne tot începutul cîld încă în marmora nedesăvîrșită. „Și primele bădi de aripi, ce vor nu conținent să destuiească-n zăre / măt umplu cu învolburarea lor / de-un pre-ecou al melodiei viitoare...”

Cuvîntul lui Mihu Dragomir către cei mai tineri poeți se întoarce mereu în amintirea mea cunoscutul mansonard.

Am avut norocul să lucrez și eu sub îndrumarea lui Mihu Dragomir încă de la primele numere ale „Luceafărului”. Nu puțin dintre poezii, prozatori și critici de primă mîrme ai literaturii române de azi au urcat scările mansonardei din Str. Ana Ipătescu nr. 15. Mulți dintre ei l-au fost prieteni, (și cei care nu l-au fost nu l-au putut tăgădui personalitatea remarcabilă însemnele distincte în mișcarea literară, în direcțiile ei cele mai înalte de dezvoltare). A fost un redactor șef exemplar, un poet comunist, un gazetar de aleasă finută intelectuală, robil cu credință cernelii fierbinți, întrecut un respect aproape mistice față de cuvîntul scris. Poetul care din tinerețe cerea ictare hirtiei, numită-o „seră albă, soră gingașă, răbdătoare”, repudia amatorismul în artă, verificatorii de ocazie, frazeologia găunoasă, gurgarismul criticii. Nouă, redactorilor timeri de pe-atunci, ne-a transmis riguroasa nunci săle, era deschis și daria cu tot ce știa. Apărînd unei „stiele fără nume” o consideră o problemă de construcție socialistă, nașterea unui nou poet o izbindă personală. Avea un spirit de observație ieșit din comun, o sensibilitate de mîmoză și nu exista pe lume cineva sau ceva care să nu-l intereseze. Era înzestrat cu neprețuit dar de a scoate lucrurile din cotidianul banal, scormonesc pînă găsea sensul semnificativ al realului, pînă la simbul cureat al adevărului. În cele mai mărunte lucruri... Era și un mare generos, credea în talentul celorlalți, și în prietenie credea dăruindu-se total și cu sinceritate și cu sacrificii.

Urînd în amintire aceluși mansonard, ori robîndu-l mai ales, cu capul în piept cum e firesc cînd larba verde a cotropit și cărările ei pașii, spun că îl datorăm mai mult poeziei lui Mihu Dragomir.

Păstrez din noaptea aceea o rămurică ciuntă de creșc pe care trecută prin Joe. Poate că a era chiar atunci ; ca mîna mansonard, cu a rupt-o din creșcul bolnav de floare din curtea spitalului din Gurju. Cînd am aflat că Mihu nu mai este. Cînd am aflat că ajunsesem cu o clipă mai tîrziu. Totdeauna ajungem cu o clipă mai tîrziu și nu ne vine a crede... Aripa dreaptă a cîmicii incendiată de tipăritul luminilor, pomii în april fumegînd peste orașul plumbuit în somn... Totul era ireal. Totul, în afară de pietrișul care scrișnea sub pașii noștri... Pășeam da, pășeam în incredibilita lui absență...

...din asta nu se moare. Se tinșete. Sahara ternă a-ncremenit în dune și urlă amintirile lupte!”

Așa am băgat de seamă, într-o bună zi, că abiași lui a început să se confunde cu alții noștri tineri. El era acolo cu ei, de veghe ca o sentință în toate bisările și diminețile începutului.

Un zvon mai sigur că templu de jar / tremură chemarea, fosînd-o în poezii / o noaptea, o mină, căud rezem, și iar / în fîntîni / frunzelor tinere din noi”.

Gica Iuteș

REMEMORĂRI

Secretul Doamnei de zăpadă (V)

I-am potolit cu greu din zelul său moralizator explicîndu-i cu răbdare că nu e cazul să dădă buzna în puterea nopții la ușa cuiva, mai ales că e vorba de o femeie.

Se va face dimineață și-o vom întîlni, poate, și-o vom ruga civilizată să-și planifice noaptele nocturne la ore mai rezonabile și cu o intensitate tonală mai moderată.

Așa sînteli voi, ăstia, născuți în Ardeal, diplomați. Diplomația o să vă ducă la grupa cu lei. Cujetătorilor i zise el în dialect. A doua zi am ieșit din cameră tîrziu, în jurul prînzului. Ninsoroarea conținea. O pace albă și orbitoare strălucea năucitor în brazi, pe băncile de lemn, pe tufele de „ploaie de aur” rotînjite ca niște sfere de zahăr. Dincolo de muni, cerul se lîmpezise și părea o ochi albastru și rece. Aflai că în dimineața aceea sosiseră noi creatori. Un pictor în vîrstă, vîntor pasionat care, de ani de zile, cobora grav și solemn în sufragiere îmbrăcat în costum tradițional, cu o cătușă de pînă, ca și cum ar fi avut de gînd să distrusă toate fetele pădurilor, cu pușca cu lunetă arătată oblic pe spate. Mîma o perăbădare tipic vîntoasă (adică, el se grăbește

Mircea Micu

Continuare în pag. a 4-a

CRONICA LITERARA

STELIAN GRUIA: «Calul negru»

Redusă la liniile esențiale ale subiectului *Calul negru* nu poate da cu certitudine sentimentul de ceva vechi, de cărare bătută în romanul românesc. Tema culturilor de lume înapoiate absorbite de fluxul trepidant al istoriei moderne, al marilor prefaceri sociale și politice din România postbelică nu este nouă. Am zice că este o temă clasică pentru proza românească și una din pietrele ei de încercare. Faptul că ea revine în cărți noi, ne arată că ea nu s-a consumat virtualității și că fiecare generație de prozatori poate încerca să rescrie dintr-un punct de vedere nou teme consumate anterior de romanul românesc. Noutatea pe care ne-o propune Stelian Gruiă este fără îndoială și una de mediu, dar scopul nu este atât prezentarea acestor teme, ci faptul că nu este înfățișat. Este vorba mai întâi de un invățătură trimis de lume la Valea Seacă, Ion Ulma, de felul cum trăiește drama colectivă a micilor așezări și cum se confundă în ea, pricină pentru care intră alături de oameni satului în valul marilor prefaceri sociale trăind și primele puternice dezamăgiri ale acestei opțiuni. Mai e și mijloc și Mihai Ostran și el zvonit din întâmplare în același univers marginal, de unde se ridică la o acțiune carol-va ridică după război pe creasta vălului, pentru a-l doborî în scurtă vreme. Li se adaugă Vasilia, camaradul de front anti-sovietic al profesorului Ion Ulma, comunist care ajunge secretar cu probleme economice și trece și el prin faza reculului politic al primei faze. Tema politică a cărții se accentuează prin paralela de trecut și de experiență comună. Fiecare are din deși cu antecedente politice care-i puteau scoate de sub orice bănușală sau suspensiune, sint țărâșă deceptat în rândul dăganților de clasă. Pe acest fond problematic se încheie romanul Ca-

lul negru. Revoluția care începe sub auspiciu promițător și înțelegătoare așa cum este vorba de cei trei bărbați care reprezintă în roman nu numai Valea Seacă, dar și lumea haideucului Onofrei Holbură. În ciuda acestor împrejurări, desfășurate panoramic și economic de autor, *Calul negru* nu este, ca urmare, un roman de politicienilor ale lui Ulma, Ostran, Vasilia sunt surprinzătoare, pentru că nu împrevizibile în cadrul romanului. Legătura lor și caracterul lor rezolvabil este mai lesne descriptibil de tatăl lui Ulma, care se așează printre primii roți întrușilor în noul sistem. Și tinerii și entuziașii trăiesc din plin șoul pe care-l produce credința într-o revoluție idilică. Dar dincolo de toate acestea deasupra întregii cărți plutește haloul haideucului Onofrei Holbură, care reprezintă spiritul locului și el viața pentru țărani, care-i văd aievea și vorbesc cu el, așa cum prin aceleași locuri se prelungea că mai trăiește prin păduri calul lui Ștefan cel Mare. Integrat prezentului populația locului trăiește cu toate rădăcinile în trecut și își mai are refugiu spiritual acolo.

Calul negru nu este un roman declarativ. Calitatea lui esențială este densitatea, economia epică, adocerea limbajului. O naratiune nu există, ea fiind înlocuită cu succesul de înțimplări sau secvențe, cele mai multe din ele memorabile. Un om coboară un deal cu un sac de grâu în spate și brusc se apără cu diomagul de ceva nevăzut. Scena este nevrozistică, dar ea se lămură: omul se apără de vâblul lui vrăbii, apoi, spre a evita un accident, un camion gigant, apariției lui la aceeași oră. În locuri diferite, la mari depărțări, meditațiile lui tăcute, de formula niponă, senzația, pe scurt, că e din altă lume — acestea sînt remarcabile ingeniozități, nu multe, presărate de romancier cu virtuozitate exact acolo unde trebuie să se așeze spre a zguduți monotonia (într-o „apologie” — aproape inevitabilă).

Însă acestea nu sînt totul: „demoniace” par și fi chiar și cercetările savantului nebun (într-o sugestivă, aci, de acțiune-ficțiune fără însă miraculosul tehnicist „incontrolabil”); el a inventat un misterios „efect P”, aplicabil în unele medii și inoperant în altele, a descoperit, prin o curioasă tehnică a dematerializării, „teletransportul” (muscarea oamenilor și a obiectelor în spațiu pe distanțe mari) ca și teribilă „mașină a vieții vesnice”. Cu deosebire de această chestiune se leagă romanul lui Gheorghe Schwartz. Spre a da consistență filozofică ideii, romancierul a „pus” pe „biograf” să desfășoare teoria care este, orice s-ar zice, interesant și observ, independent, octuos și bufon, întinzându-se totuși ca un „fenomen”.

GHEORGHE SCHWARTZ: «Efectul P»

În sfârșit, a treia secțiune (ropeț — difuză în roman, după o cântărită bătăie pe surpriza) dezvoltă un experiment cu „mașina vieții vesnice” efectuat după moartea lui Poo. Aici, mica pită kafkiană care place mult lui Gheorghe Schwartz și-a găsit și un temel și zloc „realist”. Un mare număr de indivizi se prezintă la un concurs pentru a ocupa posturile misterioase, toți sînt supuși la fel de fel de teste de formulă inteligibilă, selecția producându-se după o lungă perioadă de timp după criterii care nu se pot înțelege. Arbitrarul, care la Kafka e pină la urmă regulat și are cheie, aci se explică în parte: este o experiență de o factură complet necunoscută, pentru care alegerea nu se poate supune normelor cunoscute. În fine, unul dintre selecționarii este chiar „biografii” lui Poo, așezându-se în bătrînul seș și curgându-i prozatorul face, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

Experiența producătoare de gânduri felurite (efectele sociale nu se văd ci doar aspecte psihologice) este încheiată cu biograful moare, într-o scenă de agonie, admirabilă sub raport estetic, iar romancierul termină romanul cu o imagine de „debară”, figură cimiterială în definitiv, unde se mai păstrează fragmente din lumi care au fost. Menit, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

Experiența producătoare de gânduri felurite (efectele sociale nu se văd ci doar aspecte psihologice) este încheiată cu biograful moare, într-o scenă de agonie, admirabilă sub raport estetic, iar romancierul termină romanul cu o imagine de „debară”, figură cimiterială în definitiv, unde se mai păstrează fragmente din lumi care au fost. Menit, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

În sfârșit, a treia secțiune (ropeț — difuză în roman, după o cântărită bătăie pe surpriza) dezvoltă un experiment cu „mașina vieții vesnice” efectuat după moartea lui Poo. Aici, mica pită kafkiană care place mult lui Gheorghe Schwartz și-a găsit și un temel și zloc „realist”. Un mare număr de indivizi se prezintă la un concurs pentru a ocupa posturile misterioase, toți sînt supuși la fel de fel de teste de formulă inteligibilă, selecția producându-se după o lungă perioadă de timp după criterii care nu se pot înțelege. Arbitrarul, care la Kafka e pină la urmă regulat și are cheie, aci se explică în parte: este o experiență de o factură complet necunoscută, pentru care alegerea nu se poate supune normelor cunoscute. În fine, unul dintre selecționarii este chiar „biografii” lui Poo, așezându-se în bătrînul seș și curgându-i prozatorul face, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

Experiența producătoare de gânduri felurite (efectele sociale nu se văd ci doar aspecte psihologice) este încheiată cu biograful moare, într-o scenă de agonie, admirabilă sub raport estetic, iar romancierul termină romanul cu o imagine de „debară”, figură cimiterială în definitiv, unde se mai păstrează fragmente din lumi care au fost. Menit, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

ALEX ȘTEFĂNESCU «Între da și nu»

pentru a-și afișa sensibilitatea, dar mai ales pentru a-și disimula incompetența — ci, cuprins de o însuflețire specifică adevăratului cunosător, începe să explice metoda de construcție (s.n.), la Gheorghe Grigore, deplină existență a unei solide structuri interne”, din care cauză „magistrică seamănă cu o imensă dantelărie” (s.n.); lui Emil Manu li reproșează „tendința comentariului de a povesti încă o dată ceea ce a povestit prozatorul” și tot acestuia puțnătate referințelor la construcția romanescă „futura” colorat al „coștelui”? După comentatorul său, în chip cu totul special; valorificând talentul literar („Pentru a evoca vraja fetei lui descris în capodoperele literare universale, Valeriu Cristea își valorifică talentul literar”) și recurge la formula de farmec („Formularile la care recurge Valeriu Cristea sînt cu atât mai pline de farmec cu cât

scilicet din cînd în cînd stîns, ca niște roci așezate, datorită unor infime particule de ironie”). Și îi uitat uit de repede criticul nostru ce și-a propus să facă: „... analiza modul în care...”. Să nu ste ce înseamnă a analiza? Sau plasa critică are ochiul proa largi pentru surprinde vreedată „fluturarea colorat” al emoției? Excesivă metaforizare (folosim termenul metaforă în sens larg, pentru a desemna totalitatea tropilor): „Textele sale (ale Alex Blandiana — n.n.) nu au frontoane pompoase, încep în nesăzibil, se fac, asemenea unei aeri de vînt. Apoi, după ce îl înundă sufletul cu stări greu de definit, în loc să se încheie cu lespeșea furneră a cine stărele concluzii, dispar treptat, se sting”; „Însă, în cele mai multe cazuri, în cupa de ambruce există diavolul și o picătură de otrăv, care dă tărîc bătărilor lirice”; „Așa cum se infiltră treptat pe neobservate în malul abrupt și semet și îl face, în cele din urmă, să se surse...” etc. Neobosite producătoare de tropi, textele lui Alex Ștefănescu ar trebui, dincolo de aerul liricoid comun, să nu repete definiții. În chip ciudat însă (o fi la mijloc fragmentarismul?) faptul se întimplă cu o frecvență de-a dreptul supărătoare, scriitorul, totuși diferit de înțeles, în urma acestui „procedeu critic”, de o uniformitate dezolantă. Decl. I. L. Caragiale „se interesează exclusiv de ființele omenești, ca și cum întreg universul ar fi doar o omenești”, scriitorul „vînd mereu se înțelegea cum funcționează mobila marionetă”, în timp ce „ca și cum ar avea în față o păpușă, Tudor Arghezi li deșurbează capul pentru a vedea ce are înăuntru

de predicție scenele în care realul și dilată conturul, pășind pe o introducere în ceva înalt, dar de fapt menținându-se în cea mai strictă și crudă realitate. Scenele de pe frontul anti-sovietic sînt de aceeași specie. Între nemții din spate, rușii din față și partizanii dintr-o parte, soldații români îngrupați în tranșeele Ucrainei mor de sete. O expediție norocoasă descoperă un izvor lingă care stă scris: „Orarul veniri la apă este următorul: românii dimineața, în zori; partizanii, seara, nemii: niciodată. Moarte fascismului!”. *Calul negru* este un galop de acțiune în care nemții sau donec, tăiate și plid și interesul și forța lui de aci vine. Relaxarea stilistică și coloristică a multor prozatori dedicați aceluiași teme a dispărut în bună măsură. Stelian Gruiă are cultul epizodelor neocentrice, care rezumă și sugerează. Personajele se configurează rapid, edibile, convingătoare. O materie epică plină de miez și concentrată în incredibil de puține pagini. Cu cit se așează de prezent, cu altă intră în universal familiară „contemporaneității”, cu altă prozatorului are eritață însă fără să bruscheze, din stera legendară a timpului scurs. Romanul nu pierde însă în densitate și nici în laiditate. Felul în care Valea Seacă își schimbă fața și face reforma agrară este memorabil. Predilecția prozatorului pentru personajele simbolice este vizibilă și aci, unde apare Artistu, un personaj mut cu un clarinet, care semnifică prin întreaga lui conduită o epocă nouă în viața satului, dar remarcabil este faptul de a-l introduce într-un registru realist. Îndrăznește și se procedura prin care eroii concretii vorbesc cu personajele imaginare și de unde ne-am aștepta la ceva artificial, constatăm că avem de-a face cu pagini rezistente, printre cele mai bune ale *Calului negru* și că aici se află chiar una din cheile acestei cărți care vrea să spună mult în puține pagini. Evidențiază cu personaje negative ale actualității noastre sociale și politice sînt alerte, credibile și pline de tîlc. Predispoziția către caricatură și ironie a autorului este bine strînută în bătrînul seș și curgându-i prozatorul face, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

Încă de la prima lectură pe Stelian Gruiă la scriitorii cu care *Calul negru* comunică este mare. El poate fi discutat ca orizont și procedee în legătură cu Marquez, cu Fănuș Neagu și cu alții. Sînt, Stelian Gruiă cu *Calul negru* face, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

M. Ungheanu

gatoriu, brief, civilizație ar avea nevoie de noțiune de moarte spre a se defini. Absența ei, obținută experimental, ar putea crea în locul morții o conștiință constructivă dar muritoare un popor de moraliști stupizi de trogloditi. Nimic nou, o proză de J. L. Borges („Nemuritorii”) promovează exact aceeași idee, aci derivatele sînt totuși mari căci romancierul pune inteligentă în a studia un caz o invenție, un experiment. Însă biograful lui Poo nu e, am și notat, singura aci; biograful lui a așezat, aproape la sfîrșitul fiecărui episod, un număr de note și de comentarii adine personale: cum s-ar zice Eckermann în chip de „autor” și de „obiect” în același timp. Dacă biograful propriu-zis e o apologie pură și rezultatul direct al umirii, „comentariile” denotă efortul de a raționaliza demonicul, de a explica enigma.

În sfârșit, a treia secțiune (ropeț — difuză în roman, după o cântărită bătăie pe surpriza) dezvoltă un experiment cu „mașina vieții vesnice” efectuat după moartea lui Poo. Aici, mica pită kafkiană care place mult lui Gheorghe Schwartz și-a găsit și un temel și zloc „realist”. Un mare număr de indivizi se prezintă la un concurs pentru a ocupa posturile misterioase, toți sînt supuși la fel de fel de teste de formulă inteligibilă, selecția producându-se după o lungă perioadă de timp după criterii care nu se pot înțelege. Arbitrarul, care la Kafka e pină la urmă regulat și are cheie, aci se explică în parte: este o experiență de o factură complet necunoscută, pentru care alegerea nu se poate supune normelor cunoscute. În fine, unul dintre selecționarii este chiar „biografii” lui Poo, așezându-se în bătrînul seș și curgându-i prozatorul face, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

Artur Silvestri

sau și desprinde piciorarele pentru a i le măsura, iar la Nicolae Velcea se poate remarca „tendința de a umări cu incertitate și cu un fel de neobișnuită în stare să asigure că trăsura trunderea rapidă în miezul subiectelor abordate și o exprimare accesibilă, cu o bună aderență la text, analizat însă fără metodă sau, măcar, sistem de lectură, din incertă unul înțelegător pe aputate. Alex Ștefănescu deosebit pe cine voia să vadă (caci există și interesante orbiri temporare, gata să imagineze „critic”, totul din nimic) cu un flișchiu „Jurnal de critică”, culgere inocentă de fragmente din articole, ambalaj pretentios, în poleia comparatiilor sau a titlurilor de maximă generalitate, banalități strigătoare la cer. Față de această a doua „carte”, noul volum, intitulat „Între da și nu”, reprezintă, fără îndoială, un proces. Nu unul în sensul prezentei răsunet vizitii coerente asupra literaturii (aleatoriu rămîne și aci la ea acasă din speranță, probabil, că tot scriind la întimplare și comunicîndu-și impresiile întîmpe și amintirile din copilărie, adolescență, din viață, ce mai?, ceva se alege pînă la urmă). Și aca strîcui să se vedea că „scuții” — n.n.) contrariu. În ceea ce mă privește, mărturisesc că această încercare de demonstrare a unor însuși tîgăduite mi se pare regretabilă. Mi-ar fi plăcut mult mai mult ca înfățișările cronice literare să rămîna sursă la bombanile nemulțumirilor și să nu se abată de drumul său, făcînd din fragmentarismul unic și fericit mod de exprimare. Așadar, fragmentarism! Fie! Dar nu este! Caci dacă ne orientăm în continuare după reprosuri sau elogii adresate altora, întîlcind de aci (fresc, nu-i așa?) ca deficiențele și calitățile aceluia sînt arme la îndemînă în panoplia critică personală, am fi, nu de puține ori, cel puțin cotrariu. Aici, deși o admirabilă ființă „nu cade în extaz în fața frumuseții operei literare — așa cum fac atîția exegeți

CARTEA DE DEBUT Schite umoristice

In cartea sa de debut (*Sărutul Atroșilor*) și alte schițe umoristice, Editura Albatros (1983) Lucian Petrescu practică o interesantă varietate de umor: absurd. Personajele sale sînt angrenate în o filozofie „devălășă”, mișcîndu-se într-o „realitate redusă”. Autorul rescrie astfel regula rueducti comică, a cărei esență este, că în imaginarea unor secvențe simplificate, caricaturale. Caracteristică din acest punct de vedere este schița intitulată *După un* de vese, unde autorul pășea ceva înalt. El primește o invitație în care este anunțat că trebuie să se prezinte la procuratură. Om conștiincios, se prezintă. În sala de așteptare, el cunoaște tot felul de personaje pitorești și primele cheie se află unul care a delapidat trei milioane, precum și un asasin care preferă loviturile de cutit. Comportarea personajului de la procuratură este cu totul fantastică. În final, cel care primește citația află că fusese chemat de un fost prieten al său din copilărie: „Mă găseam înaintea ultimului pas dinaintea apocalipsei și l-am făcut și pe acela: am deschis ușa și am intrat. Minutulur legii stătea aplecat peste birougele lui, dar cînd m-a văzut s-a ridicat și ne-am repezit unul spre celălalt, îmbrățișîndu-ne cu dragă-ne cu dragă-ne cu dragă-ne ca și cum sîntem să-mi arate ce a ajuns el. Tuși Simionescu, cel cu care mă jucasem de-a puia-gaia acum vreo douăzeci și cinci de ani”. Efectul de umor absurd este obținut prin acumularea unor amănunțe în întregime neconvenționale și schiță în care disponibilitatea pentru umor absurd a autorului lăse în evidență este textul intitulat *Totă lumea pe locul întii*. Niste elevi, sub conducerea profesorului lor de sport, se deosebesc în întregime de ceilalți. Aceia care au puterea nebnestă, dacă cititorul nu este acceptiv de la început că este vorba despre o convenție comică între el și narator. Profesorul de sport, Pîrșoiu numit, precolonează că „toți marii campioni au pornit de la cursa cu obstacole”. Drept urmare, elevii încep să se antreneze cu acuratețe, respectînd un ritm lăsat din comun. Iată un exemplu asupra felului în care se antrenează doctii elevi: „Mai departe, cei care ne dovedeau în întregime în carabilă obișnuită cu vite bună alergare, imediat avînd să așărăm pe douăzeci și șase de randuri, așezate în rînduri lungi care tîneau pînă la ghereta din spatele școlii. În ghereta nu era voie pentru nimic în lume să intrăm, în schimb eram obligați să așărăm pesiștii, să dîndu-ne cu mâna și să așărăm pe multe ori, fapt pentru care ne luăm avînt exact douăzeci și unu de metri și jumătate, bătăla aplind-o pe un arc de tractor cu șonle, montat într-o ramă colorată”. În momentul încheierii cursei, elevii trebuiau să spună care este primul cordul mondial la maraton și să cînte strofa din marsul sportivilor referitoare la cursa cu obstacole.

O serie dintra schițe sînt realizate într-o manieră satirică. Autorul introduce o serie de vicii sociale benigne. Spre a le ironiza imaginează întimplări vesle. Nici în textele din această categorie nu lipsesc anumite tente de umor absurd.

Un procedeu comic la care autorul de asemenea recurge este imaginarea unor personaje care poartă nume hazoase. Cîteva dintre aceste nume: Părpăli, Rătușcă, Răgălie, Tezuș, Pîglîn, Robert Cocos, Nae Bidrol, Titi Bubu, Patrobul, Vasile Vasile, Gălbău, Butulan, Ghică Ciorelă, Balbărică Titi, Fîrce, Ștefi, Ștefi, Znică, Benedict Papariu, Zgîrcu, Sandu Biciacu.

Voicu Bugariu

BREVIAIR

● **„O LUMEA DE COȘTEAT”**. A doua din douăzeci și douăzeci „epistolă” din „Lumea de coșteat”, unde apare în colț, romanul lui Eugen Barbu, „O lume de ciugă”. Este, se poate spune încă de pe acum, unul dintre cele mai interesante romane ale prozatorului, în care se combină umor, umanitate descrisă, cel puțin în problematică, a „cărții lumii”. Sîntu oțensiv, baroc, de o modernitate care nu se mai poate pune în discuție, o perspectivă perceptive, luciditatea etică sînt numai dintr-o parte argumente care fac din „O lume de coșteat” o apariție așteptată de cititori, un eveniment literar.

● **PREZENȚA ROMANEȘTI**. Revista „Touristul Zor” (Viața turistică) din Grecia (numărul din primăvară, 1983), publică în traducere de român Pop Simion, intitulat „Akropolis”. Esul este tradus de Andreia Leacaru, un reputat autor grec, în spirit modern, modificări de petrecere gramaticală, vorbind din exterior despre „biograf” și supunându-l și pe acesta altor la introspecții.

● **„VATRA DIALOG”**. Remarcăm, între interviurile care sînt publicate în revista, pe cea acordată de Cornel Tăranu lui Radu Păulescu, ultimul — muzician și prozator de egal înzestrare. Mai este în interviurile curente, de o reportajistică, o atenționare concisă din partea lui Tăranu, cupărî comune. Ideile despre muzică ale lui Cornel Tăranu, nu sînt o notă de insolit, probează în plus dintr-o perspectivă intelectuală, deosebită și unii sau cunoscător al fenomenului muzicii contemporane dar și al poeziei românești.

● **„ARTEALUL”**. Continuă, cu o precizare de metronom, excepțională, în numărul din luna iunie, al lui Adrian Riza, pe tema Ardeului. „Mitologic” științific, fantezic, sau izvoarele direct din ignoranță, sînt surse care nu pot cunosător rar al problemelor. Cînd va apărea în volum, serialul dedicat Ardeului va însemna pentru multă vreme o contribuție capitală.

● **BREVIAIR SCOLAR**. Cîteva la redacție citiva numere ale unor reviste școlare realizate într-un chip pe deplin multumitor. „Procuratură”, publicată la Editura Industrial nr. 1 Focșani, coordonată de prof. Ioan Leu, promovează pe lângă contribuțiile unor cadre didactice și pe acelea ale elevilor Virgil Bogdan, Gabriela Ichim, Paulina Ștefan (cu o poză însoțitoare), unde ambele talente se manifestă vizibil. „Arcade”, revista liceului industrial nr. 2 din Siblozia, cu un pronunțat caracter magistric, conține, în numărul din luna iunie, două de Marcel Bărgănuș, Iulia Ratu, Ion Iancu, Stroe Gele, Georgeta Bolfaș, esuri și tablete de Doina Bucuș, Marcel Bărgănuș, N. Ștefan, Virgil Danăilă.

● **UN PROZATOR**. Cîteva proze aparțin unui serial reviste, mai ales prin „Săptămîna”, atrag atenția asupra unui prozator înzestrat cu simț al observației, limbaj alambicat, incalcat, dar care nu are nici o scîntare parabolică care nu se cultivă, cu datele de acolo, în mod curent. Este vorba de Mihai Văleneț, care nu de des-a-nrosi, nu, căci autorul, debutant în „Luceafărul” acum un an și jumătate, la primele lui apariții în reviste. Ceea ce impresionează, asadar, la el, este tenacitatea: strîin de insistență altora care vor să publice cîteva mîști și mai des, Mihai Văleneț are, în „compoziția” lui scriitoricească și îndăbăla trăsătură a răbdării.

● **INȚĂ O LECTURĂ FRIPITĂ**. Într-o revistă, despre un volum mai vechi al lui C. Turburea (autor, între alții, al unei alte cărți), I. Dună susține în „România literară” nr. 25 că ar fi vorba de al treilea roman publicat de acel autor. O sîmț a consultare a primei cărți, „Scotarea casei din pămint” demonstrează că nu e vorba de un „roman”, ci de o culșgere de nupiale (1) ; cele „trei” romane sînt, asadar, două.

● **UN LAPȘUS?** Propunem, ca temă de reflecție la „Foran Potru”, susținătorul ideii că „adevărul nostru acenar” ar fi Dan Păun și Mircea Danilic („Contemporanul” nr. 25) următoarea sărădă: cum se poate numi, în această perspectivă, cinematograficele Maxine Urianu, sau cîteva filme, sau un scanșorilor filmelor pe care le-a făcut? E nevoie de o categorie specială, care să țină cont și de valoarea cu totul excepțională sub raport literar a acestor scenarii?

A. S.

INTILNIRI CU CITITORII LA TULCEA

Sub egida Comitetului municipal de cultură și educație locală Tulcea, s-au întîlnit recent cu cititorii publici, Nicolae Velcea, profesor Radu Cărneci și Dinu Ianculescu și criticul Nicolae Cărneci. Acțiunile s-au desfășurat la clubul Comitetului județean de cultură și educație locală și în Secția Județeană de presă. În prezența unui număr de publici a fost prezentat romanul *Drumul către Constantinopole* (Editura Emilian) scris de Nicolae Velcea și cartea de versuri *Timpu îndecător* (Editura Eminescu) de Radu Cărneci. Despre scrierile prezente la întîlnire și despre unele probleme de creație cultural-artistică vorbesc în vorbiri Ernesto Mihăilescu, vicepreședinte al Comitetului județean de cultură și educație locală, profesor Nicușă Rusuș, președintele Comitetului municipal de cultură și educație locală Tulcea, arhitect Pavel Marcel și Maria Gheță, Inspector la Centrul de librării Tulcea.

CRONICAR

ION CREANGĂ

văstar al băjenarilor născuți în Ardeal

Poeme de NEGOCIĂRI

IRIMIE

Desen după natură

Spre delte din frunze aleargă fluvii verzi,
Lumina tipă-n fructe, e toamnă-ntr-adevăr,
Că-ți vine ca din soare să muști, ca
dintr-un măr

Și fluturind cămașa spre sesuri să te pierzi.
Nu vezi, sub cor, cum umbra aleargă după
seare
Și-n zeci de semtonuri culorile se schimbă
Cum pășărite toate vorbind aceeași limbă
Ne spun că niciodată — negrul n-a fost
culeare.

Deci să lăsam lumina vibrind în curcubeu
Să înflorească-n noaptea castanului cel sfânt,
Să curgă ploaia albă a căilor lactee
Peste pământul toamnei în care mă implinț.

Să ne grăbim

Cum se rotește globul lumii
Ca și o bilă interzisă ;
Să ne grăbim, popicării
În gara Blaj mai e deschisă !

De ți urechea la pământ
Auzi țipind accelerație,
Pe bile negre luncind,
Cind stilpii-aleargă de-a-nădărate.

Și iată cade balamucul
Ca și un semn de exclamare,
Luna se dă de-a-berbeleacul
Ca-n vechile abecedere.

Deci, haide, nu mai sta, curaj,
Acuma cit mai e deschisă
Popicării-n gara Blaj,
Cit mai avem tichete verzi,
Și vom juca totul pe-o fisă.

Că dacă nu o să te pierzi
Ca și o bilă compromisă ;
Să ne grăbim, popicării
În gara Blaj mai e deschisă !

Trenuri speciale

O eripă de face cuvintul dacă-l scriu,
Și îl trimiț spre tine cu trenuri speciale,
Un flutur de seară culege-ntr-un sicriu
O lacrimă de aur cu litere regale.

Și lacrima se face deodată o statuie
Sau o arțeziană cîntind în dulci cuvinte,
Visezi că vine trenul pe care-l vezi dar nu e,
E numai amintirea peronului ce minte.

Precum plopii

Se umflă sfera lunii ca o minge,
Larbă din cer așteaptă să o tunzi,
Luminile acuma se pot stinge,
În candelă guturilor păpîșni.

Noi, precum plopii-nalți cădelnînd
Vom surbură mereu umbrele noastre
Sub cerurile toamnei piină cînd
Ne-om stinge-n două candelă albaste.

Vibrind ca o lumină

Dinspre terase, muziciimi colorează-aurul,
Inferior piene ca zăc în consignații,
La jocuri imi mai pică, ardeleşte, tuzul,
Mai indulcindu-șu corămurul unor mai vechi
somoții.

Și cînd silabe negre din piscuri se răstoarnă
Mă-ascund în palefoane ca-ntr-o romanță
veche,
Eu sint precum tăcerea ce doarme într-o
goarnă

Și-ascult cum cîntă vîntul, cel șui,
și-ntr-o ureche.
Eu — care aveam eripi vibrind ca o lumină,
Mă odihnesc în muzici ca într-un zbor de
probă.

Că mi-au rămas acuma, cînd timpul se
înclîmă,
Doar sunetele pure și praful de pe tobă !

Zodiace

Să bei în zori cafeaua și frig să fie-afară,
Să ningă ianuarie cu zahăr tos și candel,
Și ierburile mării spre noi să urcă iară
Cu mirosuri de ceaiuri, cafea și de
sparanghel.

Și felinarul lunii — dovieac sau minătoare,
Să-nchipuie în cerul din ceașca de cafea
Vapoare de hirtie ce prind să se întoarcă
Să-ți tulbure iar chipul din amintirea mea.

Și cojile de ceapă pe mările de sare
Ca niște bărci acule să pună rodace,
Să nu știi că ai năvăla plutești ori și se pare
Că-n cerurile ceștii chiar lotca lunii zace.

De neclintit, răspund prezent
Ca și o literă de lege,
Cu mine doar mai poți culege
Folclor din comitatul Kent !

Deci slavă marelui absent
Ce este timpul, se-nțelege,
El fluvial timp, el Timpul-rege
Ce n-are nici un afluent.

Arbitru, vechi judecător,
Vin fașe aspre clasamente ;
Din zepelului unui nor

Va face fânări și torente,
Plouind pe fruntea tuturor
Cu puncte, virgule, accenturi...

Ion Creangă, tînr — desen de Sabin Ștefănuță

În necesitatea de a cunoaște deci mai bine alt omul cit și opera lui, există în viața lui Ion Creangă ceva peste care s-a trecut — poate nu fără interes — cu exagerată ușurință. Ne referim la originea familiei sale, altă din partea lui Ștefan Petrea Ciobotaru — tatăl, cit și a Smarandei Creangă — mama. În baza materialelor de care dispunem vom încerca să abordăm această problemă, în dorința ca ea să fie o utilă contribuție la cunoașterea nu numai a trecutului familiei Creangă, cit și la geneza operelor literare.

Dovezi despre originea lui Ion Creangă, ce nu pot fi cituși de puțin puse la îndoială, le avem chiar din partea scriitorului. Într-adevăr, în „Amintiri din copilărie”, se povestește cum în toată una înflăcărate dispute dintre părinți cu privire la viitorul copilului, dispută foarte asemănătoare cu aceea a lui Sancho Panza cu Teresa, în privința viitorului fiicei lor Sanchina, pe care scutierul voia să o facă contesă, în vreme ce Smaranda vrea să-și vadă băiatul cel puțin popă, iată că într-o duminică pică în casă bunicul David Sin Ion Creangă din Pipirig, născut în Transilvania, pe la 1770 în Vînzînd cearta iscată între cei doi, el le zice împăcător:

„Ias, mă Ștefane și Smărănducă, nu v-a mai îngrijit aiția, că azi e duminică, mine luni și zi de tîrg, dar marți, de-om ajunge cu sănătate, am să iau nepotul cu mine și am să-l duc la Broșteni cu umbră al meu, la profesorul Nicolai Nănu de la școala lui Balș și-ți vede voi ce scoate el din băiet... Cînd am venit cu o tață și cu frații mei Petrea și Vasile și Nica (Ion) din Ardeal la Pipirig, acum șasezeci de ani trecuți, unde să mă pomeneau școlii ca a lui Balș, în Moldova? Doar la Iași să fi fost așa ceva și la Mînaștea Neamțului, pe vremea lui Mitropolitul Iacob care era oalecă de clootele cu noi de pe Ciubuc Ciobotaru de la Mînaștea Neamțului, bunicul mine-ta, Smarandă, al cărui nume stă scris și astăzi pe clopotul bisericii din Pipirig, Ciubuc Ciobotaru tot din Ardeal și-a pus pînă la carte ca și mine și apoi a băgat în capul meu ca și noi, s-a tras cu bucalele încoace, ca și moș Dedu din Vînzători și alții, din pricina papistășiei mai mult, pe cit știu eu...”

Aceste afirmații, cit și altele la care ne vom mai referi, sînt o dovadă că toți cei amintii de David Creangă făceau parte din rîndurile băjenarilor de peste Carpați, care, din primele secole ale intrării maghiarilor în Ardeal și pînă la anularea dictatului de la Viena, au emigrat la frunzele lor ca să poată trăi în libertate.

O expunere sumară a cauzelor acestor emigrații forțate se impune. E ceea ce vom face în cele ce urmează.

În epoca ce a urmat după cucerirea Ungariei și Transilvaniei de către austrieci (1699—1849), în loc să se aducă iobagilor vreo ușurare, aceștia au cunoscut noi calamități. În țările cucerite, citadele ale catolicismului înainte de Mohaci, se consolidau, în treptă timp, luteranismul și unitarismul. Împărății Austriei, Mălestea Sacratăsimă, totdeauna atașai Vaticanului și interesele nobilimii, au pornit o viguroasă ofensivă pentru reabilitarea catolicismului și punerii nobililor în vechile lor drepturi mai cu seamă în Transilvania. O măsură de mare însemnătate a fost reînființarea episcopiei catolice de Alba Iulia. În preocupările Curții Austriei au intrat firește și iobagii străini. Utilizînd vechea armă de luptă „divide et impera”, o parte din clerul acestora a fost convins pentru unirea religioasă cu Roma, această unire avînd ca rezultat că în cele din urmă au fost înființate episcopii catolice de Alba Iulia. În preocupările Curții Austriei au intrat firește și iobagii străini. Utilizînd vechea armă de luptă „divide et impera”, o parte din clerul acestora a fost convins pentru unirea religioasă cu Roma, această unire avînd ca rezultat că în cele din urmă au fost înființate episcopii catolice de Alba Iulia.

Un asemenea bine, făcut de mitropolitul Iacob Stamati celor asupriți din Ardeal, a dat cîntind bogate, dar deplina lui valorificare se datorește unei perfide acțiuni a împărătesei Maria Tereza. La propunerea guvernatorului civil și militar al Transilvaniei, generalul baron Bucow, acesta după ce a ars toate minăstirile neuniților a găsit soluția catolicizării românilor și a stăvilirii exodului de populație în înființarea așa ziselor regimente de graniță, dintre care unul urma să-și aibă sediul în Năsăud.

Ca și în 1701, cînd s-a făcut unirea, și la înființarea acestui regiment românesc de graniță) căruia la început i-au fost atribuite 23 comune, Viena, prin reprezentantul ei autorizat, a făcut promisiuni care însă nu s-au îndeplinit. De aceea în ziua de 10 mai 1763, cînd generalul guvernator a sosit pe platoul „Mocirlă” din hotarele comunei Salva, însoțit de episcopul Blajului, Petru Pavel Aaron și de o numeroasă suită, nu a putut scăpa decît cu fuga din fața grănicerilor români răscuțați, pe motivul că au fost înșelați în drepturile lor. De data aceasta eroul a fost jăranul Tănase Tudoran a lui David din Bichigiu, în etate de 104 ani, care pentru adevărurile rostite atunci în sentimentul tuturor a fost tras pe roată, alți ortaci ai lui au fost spînurați sau bătuți cu nuiiele, pînă au expiat.

„Noi, a spus Tudoran Tănase, pășind înaintea generalului guvernator și a episcopului, de 2 ani sîntem cîțane, adică grănceri și carne (patență) n-am căpătat de la înalta împărătesă că sîntem oameni liberi. Ne-au seos tot iobagi. Dăm dar... facem slujbe cătănești. Copiii noștri vor merge pînă la marginea pămîntului să-și verse sîngele. Dar pentru ce? Ca să fim robi, să nu avem niel un drept? Copiii noștri să fie tot prosti, or vor învăța ceva or ba? Așa, nu vom purta armele că sîntă lege ne-o clufusele țisturile. Jos armele! Aruncați afară păgîni din hotarele noastre... Numai atunci vom sluji, cînd vom vedea carte de la înalta împărătesă unde-s întărite drepturile noastre. Pînă atunci nu, odată cu capul. Ce dă acum guvernăria și cancelaria din Beclu, e nimic; is minciuni goale de azi pînă mîine!”

Și de astă dată, în loc de drepturi pentru grănceri, au urmat cele mai severe sancțiuni. De aceea, voină să scape de cătăne, de iobăgie și de „papistășie”, românii din ținutul Năsăudului, uniți și neuniți, îndemnați atit de hrisovul mitropolitului Iacob Stamate, de călugărul Sofronie de de băjenari înaintași, au pornit în masă spre Moldova. Tînd seama de cele narate de David Creangă, acum a emigrat și Ciubuc Ciobotaru „bunicul mine-ta, Smărănducă, al cărui nume stă scris și astăzi pe clopotul bisericii din Pipirig.”

În 1763, anul răscoalii, regimentului grăniceresc românesc nr. 2 din Năsăud, Curtea alică din Viena a intrat în posesiunea unui raport alarmant în care se arată că 24.000 de familii de iobagi din comunele care alcătuiesc regimentul au părăsit patria și au emigrat în Moldova.)

Organele de pază de la hotare au încercat atunci să împiedice trecerea băjenarilor prin pasurile Rodnei și ale Bistriței. S-au iscat încăierări, una din ele soldîndu-se cu patru morți și optzeci de răniți, dar băjenarii au trecut.)

În asemenea împrejurări, situația din Transilvania era considerată la Viena ca alarmantă.) Măsurile echitabile pentru îndreptarea soartei românilor erau din partea Vienei de neconcepție. În schimb s-a încheiat cu Sublima Poartă o convenție în baza căreia, nu mult după răpirea Bucovinei, Austria a primit autorizația ca băjenarii să fie urmăriți pe teritoriul Moldovei și aduși la vetrele lor. Ca urmare, în 1768, căpitanul Bedeus von Sharenberg și 10 soldați austriei au întreprins cercetări de rigoare, dar căpitanul austriac, a întîmpinat mari greutăți fiindcă una din primele măsuri de precauțiune a băjenarilor era — imediat după trecerea grăniții — să-și schimbe numele.

Ci îndată ce vor veni oamenii străini să fie apărați de toate angharalele cit vor fi pe alți locuitori în țara Domniei mele. Să nu fie supărați de cal de elac, de corvezi, de lemne, de nule de în gospod și de alte asemenea acestora... Slujbășii țării să nu aibă a se amesteca între acești oameni, nici a-i judeca, nici a-i ioboi. Ci cînd vor avea judecată oamenii aceștia cu oamenii de țară să meargă să se judece la ispravnicul ținutului. Numai furtisaguri și uciderea de om se va judeca de divanul țării.”

Concomitent cu această acțiune, paza grăniței ținutului Năsăud dinspre Moldova a fost întărită. Funcționau 28 posturi de pază. Celor care li s-a dat mai multă atenție au fost cele de la Podul Drăgoasa, Pletetele Roșii, Tarnița, Hăți și Tînuța.)

Numărul băjenarilor ardeleni în Moldova și Tara Românească n-a fost înregistrat niciodată exact. Avem totuși un izvod, acol al lui Enzenberger, guvernatorul Bucovinei, din ultimele decade ale veacului al XVIII-lea, care se referă la 72 sate de băjenari ardeleni. Numele tuturor e de circumstanță. După locul emigrării: Ungureanu, Ardeleanu, Mureșanu, Crișanu, Păduraru, Soșeanu; după ocupație: Cojocaru, Văscaru, Ciobotaru, Cobanu, Strungaru, Baciu, Mășaru, Ciobotaru, etc.

În totalul celor fușți, 358 erau foști soldați ai regimentului năsăudean de graniță, iar 65% foști iobagi.

Pierderile exagerate pe care le-au avut grănceri năsăudei în războiul din 1779 cu Prusia, apoi răscoală lui Horia din 1784 și războiul ruso-austriac din 1788—1792, împotriva Turciei, purtat pe teritoriul Moldovei și Munteniei, au determinat noi valuri de emigrări. Din aproape aceleasi cauze, minus cele religioase, ele au cunoscut, mult mai tîrziu, în împrejurările excepționale,

concomitent cu această acțiune, paza grăniței ținutului Năsăud dinspre Moldova a fost întărită. Funcționau 28 posturi de pază. Celor care li s-a dat mai multă atenție au fost cele de la Podul Drăgoasa, Pletetele Roșii, Tarnița, Hăți și Tînuța.)

Numărul băjenarilor ardeleni în Moldova și Tara Românească n-a fost înregistrat niciodată exact. Avem totuși un izvod, acol al lui Enzenberger, guvernatorul Bucovinei, din ultimele decade ale veacului al XVIII-lea, care se referă la 72 sate de băjenari ardeleni. Numele tuturor e de circumstanță. După locul emigrării: Ungureanu, Ardeleanu, Mureșanu, Crișanu, Păduraru, Soșeanu; după ocupație: Cojocaru, Văscaru, Ciobotaru, Cobanu, Strungaru, Baciu, Mășaru, Ciobotaru, etc.

În totalul celor fușți, 358 erau foști soldați ai regimentului năsăudean de graniță, iar 65% foști iobagi.

Pierderile exagerate pe care le-au avut grănceri năsăudei în războiul din 1779 cu Prusia, apoi răscoală lui Horia din 1784 și războiul ruso-austriac din 1788—1792, împotriva Turciei, purtat pe teritoriul Moldovei și Munteniei, au determinat noi valuri de emigrări. Din aproape aceleasi cauze, minus cele religioase, ele au cunoscut, mult mai tîrziu, în împrejurările excepționale,

create de Dictatul de la Viena, aceeași intensitate.

Făcînd această scurtă, foarte scurtă înfățișare a băjeniei din Transilvania în Moldova, e potrivit să încercăm a da un răspuns întrebării: cînd și unde a emigrat David Creangă din Pipirig, bunicul dinspre mamă a lui Ion Creangă?

În încercarea de a lămuri această întrebare vom porni, ținînd bineînțelese seama de cele expuse pînă acum, tot de la niște vorbe înțelepte ale lui David Creangă adresate ginerului, fiicei și nepotului: „Așa că voi habar n-aveați de toate acestea de nu v-aș fi spus eu?” Desigur că dintre toate cele spuse informația cea mai de preț pentru noi e afirmarea că: „eu cu tata și frații mei am venit, acum șasezeci de ani și mai bine, din Ardeal în Pipirig.”

Cum cele povestite de David Creangă, sint din 1848 sau 1849, cînd nepotul avea 11—12 ani, rezultă că cei patru frați, împreună cu tatăl lor, Ion, au venit din Ardeal în preajma anului 1788, adică tocmai în anul cînd granița era pătă de invalzi sau voluntari, regimentul fiind dus să lupte împotriva turcilor și cînd statisticile arată că numărul băjenarilor a fost foarte mare.

Cum cele povestite de David Creangă, sint din 1848 sau 1849, cînd nepotul avea 11—12 ani, rezultă că cei patru frați, împreună cu tatăl lor, Ion, au venit din Ardeal în preajma anului 1788, adică tocmai în anul cînd granița era pătă de invalzi sau voluntari, regimentul fiind dus să lupte împotriva turcilor și cînd statisticile arată că numărul băjenarilor a fost foarte mare.

Urmînd practica antecesorilor, tatăl, Ion, și cei patru copii ai lui și-au schimbat numele pentru a nu putea fi identificați de autoritățile austriece care i-ar fi readus în Ardeal. De fapt, procedul acesta e utilizat chiar și de unul din eroii scriitorului. Astfel Stan Pătîlul, intrat de drăcurosul care se angajase să-l slujescă fără simbric cu il cheamă, răspunde: „Iot Stan mă cheamă, dar... cînd eram mic mi-am schimbat numele din Stan în Ipată.”

Din cercetările migăloase ale lui Teodor Binda în matricolele nasterilor din comuna Sîntoana aflate în arhivele orașului Bistrița, a evidențiat minciunile pe fumuri și a relatărilor ce au rămas de la dr. Laurentiu Oanea, fost secretar al Marelui adunări naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, reiese că localitatea de origine a familiei lui Creangă este Sîntoana, situată pe valea Șteului, azi în județul Bistrița-Neamț, una din cele 23 comune care în 1763 aparțineau districtului valah din care s-au recrutat soldații regimentului românesc de graniță. Comuna Sîntoana este așezată nu departe de Măriselu (astăzi Născău). Numele familiei scriitorului, adică al strămoșului Ion și al celor 4 copii ai lui: David, Petrea, Vasile și Nica (Ion) era „Vărăreanu” (ceea ce ar presupune o localitate de origine Văraera). Numele de Creangă al lui David e nume de băjenar, scut de apărare împotriva urmării administrației austriece.

E de menționat că din Sîntoana au băjenit în Moldova în 1763, anul rebeliunii militare de la Salva, multe familii fruntașe, fapt ce se poate dovedi cu arhivele din Bistrița. Cei din Sîntoana s-au opus și ei diriz, militarizării și papistășiei. Printre fugarii acului an, se numără băjenarii: Crăciun, Vărărean, Ștefan, Vărărean, Alina Cochiaș, Costin Drăguș, Ion Vărărean, Timofte Floarea, Petre Dumitru, Vasile Cotoc, Teodor Neamț, Mihail Timar, Axente Paul și Simion Floarea. Toți aceștia după ce au trecut munții și-au schimbat numele de familie.

Dintre băjenarii se pare că cei din Sîntoana aveau situația cea mai avantajoasă. Munții lor din masivul Călimani, denumii Cerocaci, Petricea, Fața Cerbului și Măriselul, aveau conturate, peste Drăgoasa în jos, pe Neagra Broștenilor, direct la Broșteni și de acolo spre celelalte sate, între care se numără Pipirig, Vînzători și Humulești.

De sigur că băjenarii, mulți dintre ei meseriași, au preferat să-și dea de prin preajma Tg. Neamțului, pentru că acolo își puteau desfășura mai ușor și cu bun cîștig truda muncii lor. La Humulești ei au construit un cătun aparte. Faptul acesta îl știm chiar de la autorul Amintirilor din Copilărie, după care Humuleștii emite „săt mare și vesel, împărțit în trei părți, care țin tot de una: Vătra satului, Deleni și Bejeni”, adică așezarea băjenitorilor de dincolo de munte.

În ce-l privește pe Ion Vărărean și cei patru fi ai lui, ei sint fugari din generația a doua față de cei din 1763. Cauza plecării lor a fost pierderea în oameni a regimentului grăniceresc din 1779, refuzul lui Ion Vărărean de a-și da feciorii la regiment, izbucnirea războiului din 1788 care a ușurat trecerea peste graniță, și, firește, dorința de a ajunge din urmă rudele care începuseră anterior. Trecerea sa a făcut desigur, peste Drăgoasa, pe pîrîul Neagra Broștenilor și de acolo la Pipirig, unde se aflau așezăți dinainte numeroși băjenari. De remarcat că anul 1788 corespunde întocmai celor „șasezeci de ani și mai bine”, învoțați de David Creangă că s-a stabilit la Pipirig, „din pricina papistășiei mai mult, pe cite știu.”

Cînd istoricul și criticul literar G. Călinescu susține că strămoșii dinspre mamă ai lui Ion Creangă s-au tras pe partea moldoveană a munților de prin Maramureș, pe la sfîrșitul secolului XVIII-lea, era după răscoală țărănească și ei ziceau că fug de papistășie, comite mai multe erori. 1) Nu numai părinții dinspre partea mamei, ci și cei dinspre partea tatălui scriitorului sint descendenți din băjenari ardeleni; 2) strămoșii lui Ion Creangă nu sint maramureșeni, ci aparțin Districtului Românesc al Năsăudului; 3) în ziua de astăzi, în țara noastră, comite mai multe erori; 4) răscoală lui Horia nu e determinat emigrarea în masă; pe cînd emigrările năsăudenilor din 1763 și 1788 au produs pînă la Viena.

G. Călinescu face totuși cîteva observații de fineț sagacitate. „Faptul însă că David Creangă, deși venit de alture, a ajuns voinic în satul de alegere, dovedește că revărsarea ardelenilor fusese puternică și că satele din acea regiune, pînă populata înainte, căpătaseră o structură ardelenască.”

Cu privire la Ștefan a lui Petrea Ciobotaru, G. Călinescu scrie: „Moldovenii purtau pe atunci opinel, e de bănuț deșert și al dîna Ciobotaru era deșert tot din Ardeal, de unde au venit la noi mai toate meșteșugurile... Cunoscuindu-se sistemul închis al familiilor ardeleni, e firesc ca David să fi ales pentru fată sa un consangvin.”

Originea transilvăneană a lui Ion Creangă n-a fost pusă de nimeni, niciodată la îndoială și a fost tratată însă insuficient din punct de vedere explicativ luate din bucolismul transhumantului care, în cazul băjenarilor a jucat un rol cu totul secundar. E adevărat că prin comunele din preajma Tg. Neamțului erau și dintre aceia, dar în Amintiri din Copilărie, Ion Creangă ține să facă o deosebire netă între „băjenarii” și cei care se găseau acolo de pe urma transhumantului. Băjenarii au pornit peste munți împotriva voinței autorităților, din cauza iobăgiei, a persecuțiilor religioase, a birurilor, a recuceririi și luptelor religioase”, pe cînd voinic erorii care practica transhumantului treceau munții cu aprobare. Trebuie să se țină apoi seama că în Moldova asemenea oameni nu se numesc „mocani” ca în Muntenia sau sudul Transilvaniei, ci „țuțuici” adică oameni ai pisciculturii, ai vinificației malte. Despre ei, povind și-și amestecă cu „băjenarii”, Ion Creangă scrie în capitolul IV al Amintirilor că „mîncă slănină rîncea, se țin de coada oilor (adică trăiesc de pe urma oilor: lînă, lapte, carne), lueazăză lîna și sint vestiți pentru teasurile lor de făcut oloi!”

Cunoscuind, în general, cauzele băjeniei din Transilvania în Moldova și Muntenia, ca și satul de origine al lui Ion Creangă, altădată David Vărărean, rămîne să se vadă ce zestre spirituală și ce lexicon au adus înaintașii lui din vechea așezare a Năsăudului și în ce măsură graiul eroilor lui Ion Creangă, cărora le place așa mult să se auză, ca și cel al povestitorului însuși, e, în parte, o merinde adusă de acasă, armonios împletită cu graiul moldovenilor.

Corneliu Albu

16 Iunie 1981

*) Th. Codrescu: „Uricarul”, ed. a II-a Jassy, 1873, p. 352—358.

*) Erbecanu Constantin: Istoria Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Do. XXIII, p. 26, 1868.

*) Generalul Adolf Bucov, președintele guvernului Transilvaniei, a înființat 4 regimente de infanterie (2 românești și 2 seculiste) și 2 regimente de cavalerie (unul românesc și altul seculist).

*) N. Iorga: „Documente”, vol. X, p. 76

*) Hurmuzaki: „Fragmente”, II, p. 230.

*) Ștefan Metes: „Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII—XX”, Editura științifică și enciclopedică, București 1977, p. 71—148.

*) Iuliu Martiian: „Tara Năsăudului”, Năsăud, 1933, p. 43.

*) G. Călinescu: „Viața lui Ion Creangă”, Fundația și literatură și artă, 1938 (p. 11). Ed. E.P.L. 1964.

*) G. Călinescu, op. cit. p. 16.

*) Ion Nistor: „Emigrațiile de peste munți An. Academiei Române 1915.

*) N.R. E foarte probabil că de la aceste evenimente se autorizează și narațiunea epopeică „Turmele” de E. Camilar.

florentin popescu

mal-noapte de-a-ncepe lucrarea. Aşa au rămas — un veac cit o clipă lingă marea de apă, lingă marea de gânduri; ci eu, intriziul, via să vă treab...

Venirea zeului

Aprig și dur, cu arcul pe umăr mi se-arăta Ninurta în pragul odăii gata să-și mute puterea gândirii și-a mlinilor sale intru întemeierea-ndeobște de trainice diguri...

Eu vin

Eu vin din adincuri de fire și somn din liniștea și-nvelburarea stelelor alegendu-se-n străfunduri de ape cum gîndul bun de piază rare se-alege...

Cîntec lingă Ugarit

La Ugarit, la Ugarit visul mi s-a fost iubit ca o neagră lincare de pămînturi răsturnate-n valuri mari, învîlmășite pe un cer din țara liniștii pleacă...

În fața ostașilor

Din ura voastră turn am cîntorit și-n turn balauri mestecă mereu clipa de vîrjă ca pe-un fruct lăsat la hămeseala lor de hrană...

Secretul doamnei de zăpadă (M)

Urmare din pag. 1

să prindă lupii la un loc fix), cerea cu glas neutru una mică, se așeza punindu-și pușca alături, apăsîndu-și pe ea, și-și savura primul tur din băutura preferată...

Intotdeauna scoasă puțin de sub cureauă, (un fel de neglijență studiată?), și vorbind singur, eram convins, că, de fapt, își repeta în gînd vîntura piesă...

radu teodoru

AUGUSTA

egal permanent. Prevăd o exacerbare a tzelor ostile acestui cuvînt referitor la români. Datoria mea este să reanalizez izvoarele. Să găsesc concordanta între legendă și izvorul documentar cel mai autentic și necontroversabil...

— Într-o clipă plăcăm, draga mea... Ne duci tu, George, ori scot „E.M.W.”-ul meu? — Vă stau la dispoziție, cu plăcere...

se prefacă. Odaia din foisor s-a umplut treptat de o liniște profundă, nevrosoasă aici în București. Nu s-a obișnuit încă să asculte liniștea din casa lui Mefisto...

teatru

Un mit al teatrului modern — regizorul — s-a născut mai ales din uluitoarea capacitate de resurrecție a spectacularului față de o literatură dramatică...

film

Keresztess Sandor într-o categorie superlativă absolută, a spectacolului, care nu le voi uita niciodată. Opera lor e dificil de așezat în frază: un maldan întunecat de ziduri, cu felurite, imprevizibile deschideri (spre infern) ce adăpostesc marginalii și cerșetorii...

teatru

Culori sufocante peste pagini albe

film

Au început vacanțele. Nu, nu numai ale copiilor, ci chiar și cele ale părinților. Se stie doar, de la o vreme vacanțele (concediile) nu mai sînt programate altfel decît în funcție de factorul deciziv, al familiei, copiilor...

teatru

Iulie

acesta un mod de a-ți trece timpul, de a fi 90 de minute „cineva”, un fel de judecător suprem de-aupra bieților antrenori, jucători, arbitri și comentatori...

ANTOLOGIA Luceafărul

JOACA JOCULUI

Du-te-n lemn!

Du-te-n lemnul casei dintr-un lemn
Dar nu te-ndemni,
Dai pui de vultur pe-acoperiș
Dar nu pe furis,
In lemnul cu două ramuri
Să nu fie neamuri,
Nici surori, nici verișoare,
Nici rude-n depărtare.
Ramurile cu două crengi
Cit sint rupte, și întregi,
Crengile cu doi lăstari
De pe care stai de sari,
Lăstarii cu două frunze
In chip de buze,
Buzele c-o sărutare
Și-un sărut
Să-ți spună: cutare
Cutărica e la mut:
Mă duc să-l nasc,
A zis la mută
Crengile c-un vreas,
Vreasul cu o frunză căsută.
La casa lemnului cu două crăci,
Cu două cuiburi de boboci,
Cu două ramuri, cu doi lăstari,
Cu doi copii - oameni mari,
Cu doi moșnegi
Prunci,
Pe două crenguțe de crengi
Un vreas, doi butuci,
Du-te-n lemn, că nu te duci
Să-mi aduci crenguță de casă
In toate părțile frumoasă,
De la talpă ram uscat
Să-mi fac un palat
Și de cracă neuscătă
Să aivă și el palată.
Din creștet vreasul viu
Să-mi fac de-un sicriu
Să intru pe ce este ușă
Chip de-o oală cu cenușă,
Să ies pe ce e gură
In chip de vorbe care se lăcură
Un chip in chipuri de-o vorbire
Să se-mplinească-n bine -
Si-am să stau in capul pieptului
Înțeleptului înțeleptului!

Risa rișilor

Ride cu doi pui de barză
"ui de ris va să mai gază,
u doi vulturi ride
Și cu două papăruțe,
Ride cu doi țapi
De care să nu-l scapi,
Ride cu doi boi
Un ris, o risă și-un risoi,
Ride cu minji
Minzolește
De-o rinjeală și doi rinji
Ca un pește la alt pește,
Ride cu un cal
Rizind la iapă
Dintr-un pocul
De apă.
Doamne, rizi și cu mine
De două gherghine,
Rizi de doi porumbei
Cind îi bei,
Rizi de iezii
Cind o iei
Prin cirezi,
Prin lan de mei,
Prin livezi.
Rizi, doamne, la noi
C-o turmă de oi,
Ridi-ne
Cu sutițe
Și ne ride
Cu secură
Să nu rămînă crude
Holdele la vară,
Să ne rizi
Cu oaze, cu grine,
Jude mare peste juzi
Al stăpînitor, Stăpîne
Inșă risa
Rișilor
Du-o la neadusa
Dușilor
De după ușa
Ușilor.
Dar nici risa
Risului
Noi de Dinsa
Dinsului
Să nu dăm in plinșa
Plinșului,
Nici in pui de plinș
Decit am strins,
Nici in bob de ris
De cite ni s-au dus,
Cum rizi tu
Din ce ți se fătu
Al de frunte Făt
De-o lumină de omăt,
De-un omăt
De lumină
Fătul, pururi făt,
Din fătare fătă vină
Cum a fost și-o să mai vină.

Alb de preuteasă

In cămașă,
De nașă,
Albă, lapte de oaiă,
Și mai albă
Mumă de lapte de vacă,
Și mai albă,
Albă lapte de capră,
Și mai albă,
Albă zăpadă pe iarbă,
Mai albă,
Albă ninsoare pe case,
Și mai albă
In cămașă
De zăpadă de nașă,
Albă de te-ngașă
Albă de te-nfașă
In cămașă, sfîntă cămașă.
Dar la poale n-are roșu
De l-ar băga-n boale
Pe moșu de tata-moșu,
N-are roșu de singe de miel
Dar nici mai roșu ca el,
N-are roșu de ied

Nici mai roșu nu cred
N-are roșu ce boboc de gîscă
Nici mai roșu,
N-are roșu ce mere domnești
Nici mai roșii,
N-are roșu de cireșe
Dar nici mai roșie,
Că-i aloă la poale
Fără roșu,
Al ei roșu s-a dus la vale
La Mărul roșu: i-a zis:
Dă-mi roșu să-ți dau și mai roșu:
S-a dus la vie și-au spus:
Dă-mi mie roșu
Cit roșu-ți dau,
Cit roșu-ți las,
Pune-mă de-un roșu de omurg
Pină-ntr-un roșu din zori
Cu feciorul tău să mă curg
Roșie-n tacitori,
Roșie și mai roșie-n butoaie
Mai roșie decit roșul roșului
Roșul cocoșului pe care-l taie.
De roșul inoșirii
Albului cel mai alb,
Dz care miresele, de care mirii
Se-nroșesc pină-n cap,
De care pină peste cap
Amindoi in pot incap,
Dar pe alb intii și-ntii și mai alb,
Și mai alb.

De gîsgire

La Gîsgire, gire,
Corbi-n pari,
Dar să nu ne fure
Că-s boboci mari,
De gir-girii
Gira gira
Să-i dăm gurii
Ce vrea gura.
Dacă e de corb,
Bobocul orb,
Dacă e de cioară,
Rață oarbă,
Dar să ceară
Că nu-i coarbă,
Dacă e de gîscă,
Linții, ierbe
Care nu se uscă
Unde nu le fierbe.
Dacă e de fată,
Dăm de la băiat
Cu ce-am luat, e luat
Că doar n-am tăiat.
Dacă-i de flăcău,
De flăcăneală
Și pricepe greu
Cînd e pe fată,
Dar pricepe iute
De-i pe spate,
Atunci du-te, du-te,
Du-l-ai la-nsurate,
Moșă-sa
Pe gheată
Că din fașă s-o
Pliscurit de rață
Și de gire, gire
Mai era un tofoloc,
Inșă la secure
Nu, de loc,
O să-și taie
Vr-un dești
Să ne giri, girigale
Pină la Giștești.

Cu piine de cenușă

Masă in chip
De broască țestoasă
Cu burta pe nisip
Să se ouasă,
La tine mersul gurii,
De broască țestoasă
Să se țină cit vulturii
De nu le pasă;
La tine vremea vieții,
De broască țestoasă
De sub toți nămeții
Ghiocelul să-i iasă,
Dar să-i iasă
Și brîndușă,
Masă, sfîntă masă,
Cu piine de cenușă,
Prine de rumeguș
De rumeguș
Alui cărbuș
De se-mbușă
Tot de-a bușile
De ne strigă la toate ușile.
Dar noi sintem
In pămîntem,
In țest de țestoasă -
Cu burta pe nisip
Să ne ouasă,
Masă in chip
De broască țestoasă.

Aiara dinlăuntru

Pe-nălțarea mică,
Pe-nălțarea mare
Mi se aridică
Nălță ridicare.
Cu măsurile
Ce nu măsoară
Toate făpturile
Cele de afară,
Nice nefăpturile
Cele din lăcaș -
Am văzut Măsurile
Templului cel Uriș.
Cu Pasărea te măsurară
Și tot îți mai intră
Multă dinafară
Și multă inlăuntru.
Doamne temple, doamne,
Fă-mă-n tine la perete
Ca o sete de la foame,
Ca și foamea de la sete
Nu mă-n miezul
Locului,
Ci in crezul
Focului
Și mă in sămința
Locului -
Fă-mă in ființa
Mare a norocului
Să-ți contemplantu, templu
Sfintele măsurile -

Părinte, Mare Templu,
Care mă induri.
Cu-nlăuntru
Ta de-afară
Ca să-mi umble luntrea
Cea in chip de tară,
Cu afara
Dinlăuntru
Să se umble-n mine țara
Precum Istrul duce luntre,
Să se afle țara-n mine
Precum nul de sub punte
Și ca puntea
Peste riu -
La alțea mai alțea
Măsurarea ta s-o știu.

Ace de cămașă

Ascultați undrele
Care-aveți ureche,
Făcerea cămașii mele
Nici-odată veche;
Auzii, ace,
Cu aia auzului in ureche,
Făcerea cămașii mele se lace
Cu altă cămașă peche;
Da' să-mi fie cămașoi

La cămașă:
Mult vînt se freacă de noi
Și boare ucigașă.
Auzi, ac,
Auzi, undrea,
Dar să pot să mă dezbrac
De cămașă mea.
Inșă și de cămașoi
Auzi, ac, auzi, undrea,
Cînd vreau eu să mă desfoi
Să fiu ce-o vrea.
Nici in cămașă
Trasă la sorți
Că nici viii nu te-ngașă,
Nici ai morți;
Dar nici a lui Hercule
Spălată-n venin
Fără chei, fără ce scule
Să n-am loc să de suspin -
Cămașoi cu lacăt
La cămașă cu chia-n briu,
Fie și-n treacăt
Să mă lase să mă deschii.

Despre Unu

Intr-unul, sint trei;
De-ar fi fost doi
Să nu-i iei
La noi.
Unul eu,
Unul tu,
Precum mereu
Ni se făcu.
Dar așa, toți trei
In Unu
Ei cu ei
Se incununu,
Dor așa, toți doi
In Unu*
Ei de ei
Se despreunu.
Despre Unu
Mă-intrebi?
Hoi să facem finul
Pentru cerbi,
C-am făcut izvoare
Și munți
Pentru căprioare,
Că sint mulți.

N-aș crede
Că nu crezi
Dar mai sint și iade
Pentru iezii,
Eu la iad
Mă in Rai,
Nu mă cad
Ci mai, mai.
Măi, măi,
Și de nu mă-nfiama
Te-ăș fi zis: ia-mi,
Dar de m-ai infiat
Iată-mă că mă iat:
Fiat, fiat!

A peștilor trei

Maică slujitoare
A celor trei pești,
Pe răschitoare
Să ne răschitoresti.
In-ne prea slabele fire
Ce ne-ai tors
Și după fire
Fă-ne de întors.
De păvăd ne năvădăste
Din partea lungului peste
Și dintr-a pestelui lui
Cel printră dește
Scapat
Din partea
Pestelui scurt
Că se dedă moartea
La furt.
Dar ce-ai mîncat, băieți?
Obleți,
Și plătică,
De mai pică,
Am minca noi știucă
Dar ne-mbucă.
Luați-ășt prostovol,
Luați și năvod
Treceti pe lingă cel nămol
De plod
La coadele celei girle

ION GHEORGHE

Aruncați la ce se-avzîrle
Și de nu veți sătura
Să nu-mi dați nici-o para.

Logosiiu

Nu-i tirziu
Ziu,
Din ziuă
Tirziuă?
Ai intirziat
Băiat
Și-ai intirziată
Fată.
- Pină m-am dezlegat
La gură
Să m-am strigat
La făptură,
Pină m-am deschis
La buze
Să mi se-auze
Și de-atlita stat
Pe limbă
Sint apostat
De la Seschimbă,
Căci de la Rămîne
Mai eram pe mine
Și pe mai apoi
Făptură,
Făpturoi
Zum-zum, zumzuitură
De roi.
Bine, Fiu,
Logosiiu -
Așa am fost să fiu.

Luare ianică

S-au luat
Pe după git
Dar nu s-au mai dat
Cit de cit,
S-au luat
In brațe -
Un celălalt
Cu două fețe:

De-atunci le șede
Tot intr-o nuntă:
Unul te vede,
Altul te uită.

Dusă-intoarsă

Intoarce-ți cămașă
Cu fața-napoi,
Să știe strămoșă
Că vii de la noi.
Trage pe tine cămașă
Cu gura la spatele,
Să alle strămoșă
Că pleci de-a-năratele.
Pune-ți cămașă pe tine
Cu spatele inainte,
Să se știe ce ducere vine
Dintre marile oseminte.
Trage cămașă pe tine
Cu pieptii inapoi,
Să se știe ce-nnoacere vine
Din neamurile de-apoi.
Venir-ai dus
Cum ai plecat întors
In căi ios de sus
Al caierului tors.
Duce-te-ai venit
Cum ai plecat
De tot griul ce te-a omenit
Și te-ai aplectat.
Dar acum că te-am dosit
Treierat, cutreierat,
Bine de la umă te-ai dosit
Stăpîn al meu argat:
Intoarce-ți cămașă
Cu gura in față
Că ne-asteaptă strămoșă
A tatălui paratatălui soată.

Sărutul

Am sărutat pe fața dreaptă
Pasărea Măiastră
De s-a trezit înțeleaptă
Lumea dumneavoastră.
Ai sărutat din partea stîngă
Pasărea Măiastră
De-ai făcut să plîngă
Lumea noastră.
Așa-i dreaptă
Pasărea Măiastră;
Cînd se deșteaptă
Mîntea dumneavoastră
Cînd se alungă
La mîntea noastră
Este stîngă
Pasărea Măiastră.
Dar eu de căldura
Ce i-am luat-o pe buze,
Aș da pămîntul de-a dura
Prin șapte vîi lehuze.
Dar eu de răceală
Cîtă mi-o lăsat pe gură,
Aș da pămîntul la iveală
Și l-ăș umple de-o creatură.

Arcaș cu pasăre

Călăreț arcaș
Cu săgeata spre sine,
Cînd te vede om nevoiaș
E de bine sau nu-i bine?
E de el cum este
Și-are noroc de-o veste
Că mai dezgăbă moare
Decit să l se ia ce-a luat:
Pasărea de-a doua oare
Este orăntia de zburat.
Călăreț arcaș
Cu săgeata spre sine,
Cînd te vede om netruș
I vine sau nu-i vine?
E de el cum ești
Și țineți la vești
Că mai bine murii
Decit să dați ce vi s-a dat,
Neorînduiți
Ce sinteți la aflot.
Arcaș călăreț
Cu Pasărea la spinare,
Dacă-ntilnești drumet
Oprește-mă de-o aflare,
Pe nevăzute,
Pe neazuite
Dă-mi-le mie și du-te
Pe drumuri nedrumuite.
Că mai bine să omori
C-o săgeată, două
Decit să-mi dai de două ori
O veste nouă.

Cortegiu cu gheruți

De-attea ori
Capete de căprioari,
In loc de coarne
Aveți gheare

De tinără carne
Aducătoare.
Unde v-o suți
Camea voastră
Aveți să fiți
Unde duceti
Ale voastre ființe
Nu-s pereții mucezi
Și-n neprisosințe,
Unde v-o urcați
Juna făptură
Vă demincați
De partea impură,
Fie că-n vai
Vă aruncați,
In veci flăcăi
Și puturi frați,
Fie că-n leagăn de stei
Veți adormi
Acolo, la zii
Nu viermuie viermi.
Mult veți urni
Vămile iernii.
Gheruți, vă gheruți
Dragii noștri căprioari
Și-a să vă dezgătiți
In chip de flori.
Se zice din fluier
De picior de așvială
Să nu fie șuier
De stavilă,
Nici șuierat
Către vulturul împărat.

Aripile

Înălțarea aripilor,
Să nu dea fiarele jos.
Deschiderea aripilor,
Să nu dea păsările la o parte:
Ele să fie două porți
Și-n porți două porție,
In cite patru porți
Să se descuie cu deschiet
Și cu chei
Să se deschie
Să lasă doi miei
La oaiă,
Și iarăși deschiderea
Să n-avă închidere
Să nu fie plingerile, riderile
Luate-n deridere -
Să nu dea păsările la o parte
Deschiderea aripilor
Că nu-i cetate de moarte
Stăpina intr-aripatelor,
Să nu dea fiarele jos
Înălțarea aripilor
Că nu-i chip primejdios
Stăpina intr-aripării.

Greu de griu

Masă de noi in-de-noi
Nici la turtă, nici la turtoi,
Masă la trei piine noi.
Sprijinită
In toate cele patru sprijinite
Cu greu din sfînta pită
Greua de trei pite
Dar e greu
De griu,
Carele mereu
Să ne treacă de la briu
Tot in sus, mai sus,
La pusa Piinii ce s-a pus.
Și acolo
Cine stă la pîndă
Porunciți de la Apollo, Stră-Apollo
Fără de osindă?
Tauri botoși
Cu flăcări pe nări
Că nu miroase a gogași
De pe malul întregii ființări,
Tauri năroși
Cu focuri lungi in ochii verzi
Că-n tot regatul de Moși
Nu miroase a scoverzi.
Cîte patru staturi de pîndă
E in fiecare parte -
Deci de unde pină unde
Moarte?
Cîte patru staturi de pază
La tot ce este piine
Cum să nu vină să gază
Ziua de mine?
Că ziua de azi
Nu se mai ridică de la masă
Intre doi lucefari și doi brazi
Ei ce-i pasă?
Masă de noi in-de-noi
Nici la turtă, nici la turtoi -
Masă de trei piine noi -
Greul cel greu
De griul griului griu
Carele mereu
Să ne treacă de la briu
Tot mai sus, mai sus
La pusa Piinii cea de pus.

maria cerchez

Panem et circenses dixit

Acea dintre noi care iubesc cirul = o, acei dintre noi care iubesc cirul

O, iubitul meu de la vechiul piine și cirul mistuire dulce a spațiului timp

de la noi din singe noi am instituit cirul și dulcea piine de nu m-am uita

din ograda străină pentru noi nu e cirul și nici bascularea unei glorie fără mîndrie

din toate singele se răstoarnă în albia și dulci obișnuințe cită pace în aluatul

albiei de toată ziua și cită neamțare într-o horă cit cirul roman toți de mină

și egali mîndria secretă de a stăpîni piinea inteligenței de-acasă nimeni nu

iară nebunul satului și noblețea a fost seacă și aspră pentru noi magnificență

durează scurt, cit urcatul pe cal. De buze aerul se ține. Doar atit piinea unui

orgoliu pe măsură. Și cit o floare aduă la gură. Oșinda a fost de la alții

Alții au tăiat în carnea veievizilor. Alții au ținut carnea sipetelor cu stema. Cit

noi, nu l și fără să fim un imperiu l De pare o scurtă mereu scurtă și senină

filosofie dar cit să ajungă un cod statornicit pentru alții - imperiu - după

milenii de civilizație, O l pentru fiecare colț de iarbă răsărit aici există mai intil

legea o horă amintind forma cirului de alădată, dar numai atit. Acela care

a rămas, a rămas o dulce taină e aluatului și a ierbiilor o dulce-ncintare a inteligenței

de-acasă. Dar poate nu trebuie încă să imbatrînim pînă la muntele de ceată

albastru și umplut de curți interioare - poate, nu l și nici orgoliul să ne facă țărînă.

Pină acolo vina albastră și pacea piinii din țărînă. Doar nu spre brazdă, ci spre

cer o horă cu bătaia egală a treptelor. Nici eu nu trebuie să o rostesc. Nici eu

nu trebuie decit în șin florile de-acasă, dar muntele să n-ajungă țărînă și

curți interioare să fie rostite - zise, e nu se uita a nu se destrăma sub piinea

păcii orgoliu dulce și disolvant O l și dacă o lege stă străbună pentru iarbă o

lege pentru acți dintre noi care iubesc cirul și care omoară cirul din iubirea

pentru ce a rămas, o magnificență scurtă plămăsură de munte albastru cu

datul lucrărilor din miini nerăzute de curți interioare : de ce să nu ajutăm l și dacă din aspru cîntărea nu se înalță, ea rămîne : ci doar slănimăm

iubirea cirului de dragul cirului de-acasă două mii de ani. O l de numai

privirea și calul de încălecat scurt, cit o scurtă magnificență.

noaptea

pintecile zdrențuit de muzică, noaptea, ca și cum ai începe iarăși drumul, goana după tandrețe, hrană, moarte, departe de a fi umil, departe de a cere milă, ai umeni largi, ai uitat, acum orbește această insectă care te judecă, pătează peretele, aruncîndu-i în față paharul cu vin roșu.

sărbătoarea

iată seara nașterii mele plouă un măr acoperit de furnici mă așteaptă pe marginea mesei fac dragoste cu o femeie urîtă frigul privit prin urechea ei pare mai roșu deschid fereastra bătrînul organist urcă treptele tulumului și totuși oftează el e fi dumnezeu în anumite zile ale săptămînii este o slujbă ce oricare alta iată seara nașterii mele sint la fel de sărac sting pe rînd aceste luminări în palmă și nu mă mai doare plouă fac dragoste cu o femeie urîtă

autoportret

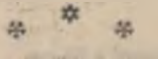
în oglindă convexă

vor putea spune că ai mințit.

cine știe.

tot mai rar, spațiul devine trecut, și timpul se descompune în imagini.

numele lui era „mortul care ne aduce melci”. atit ver ține mînt.

O, celui chip printre florile din cimpuri și ziduri de cetăți aureole blinde ne-nrăznete dacă mai sint sfinte vechi altare

ne-trebăm sumețe ce noi cîntăm o chipului ce ziduri prelinge toți zeli după moarte cîntă sfînt, toți lasă poze și lasă amintiri și ne-așteaptă lingă fîntîni pe toți noi destinul celui care numai vede corabia cine-să-i poarte cine să se nască pentru umeni de cărat o corabie cum să te scoli senin a doua zi după corabia o l lume de rînduiei frumoase cum stai pe lopată brazdai numai afinată și numai bună de răsturnat întodeauna lume frumoasă ai avut o dormire sub pintec întodeauna te-au purtat sătenii la arat și întodeauna dormind te-au semănat caii de aceea ție chipului de ne-nrăzneață aureolă o

veghindă broască tenorul blind și cu răspundere și nu grădinile și trandafirii din ce s-alegem altarele mai blindă-i istoria cu regele broască mai cumințe și pentru c-a fost dulce și-a murit și pentru c-a fost nu pentru iubirea unei frumoase dar pentru punga aerului care i-a luat locul unii cu unii ne ținem locul și tot ca stilpii din mijlocul cîmpului nu putem fi numărați dar unul unuia să ținem locul doar cite doi plimbăm locul lucrurile cite două pot fi schimbate doi de cu seară se lasă ceată și dormire și lumea cea frumoasă poarte în sfîrșit fi dusă la eșafod cu regele de muzică o broască și prea frumoasă de ce pleci tu regină o mai sint și alte perechi și alții cite doi cu drag căutăm un eșafod.

de la început

O, dacă arunci păsărilor un pumn de stela intr-o constelație neștiută o pasăre va vorbi între ramurile unei tufe dacă numeri toți mugurii de frunze verde umul va putezi tinăr și cu știință intr-o manta de primăvară mereu primăvară intr-o tufă

mă aleg cu mantaua de primăvară o stea se-mprîie tenește pe un umăr și prietenește va vorbi noi toți

cei alții muguri vom veni de bunăseamă că vara un cîine sau un fluture alungatî dintre ingeri de

prea multă sfințenie vor vorbi acele luciri scurte aruncate

zăpezilor pe acapărșuri sau acele siluete plopi

singuratici zăpezilor roșcovane roșii vor vorbi o

trebuie să găsești acel cîine sau acel fluture dar

să vorbească o mantie de primăvară o culere așter-nută peste dantele de garduri cele mai fărîra de

capăt desenele minuțiilor de sticlă cu lorie impinse

inaintea frunților impinse de primăvară fără niclo

grabă acele desene și acele culori acel cîine și acel

fluture sburînd de sub susoară ne scaldă și ne spun...

să nu mori fără frumusețe de la început de la început, frumusețea să o găsești fără să nu mori

de la început

O, dacă arunci păsărilor un pumn de stela intr-o constelație neștiută o pasăre va vorbi între ramurile unei tufe dacă numeri toți mugurii de frunze verde umul va putezi tinăr și cu știință intr-o manta de primăvară mereu primăvară intr-o tufă

mă aleg cu mantaua de primăvară o stea se-mprîie tenește pe un umăr și prietenește va vorbi noi toți

cei alții muguri vom veni de bunăseamă că vara un cîine sau un fluture alungatî dintre ingeri de

prea multă sfințenie vor vorbi acele luciri scurte aruncate

zăpezilor pe acapărșuri sau acele siluete plopi

singuratici zăpezilor roșcovane roșii vor vorbi o

trebuie să găsești acel cîine sau acel fluture dar

să vorbească o mantie de primăvară o culere așter-nută peste dantele de garduri cele mai fărîra de

capăt desenele minuțiilor de sticlă cu lorie impinse

inaintea frunților impinse de primăvară fără niclo

grabă acele desene și acele culori acel cîine și acel

fluture sburînd de sub susoară ne scaldă și ne spun...

să nu mori fără frumusețe de la început de la început, frumusețea să o găsești fără să nu mori

de la început

O, dacă arunci păsărilor un pumn de stela intr-o constelație neștiută o pasăre va vorbi între ramurile unei tufe dacă numeri toți mugurii de frunze verde umul va putezi tinăr și cu știință intr-o manta de primăvară mereu primăvară intr-o tufă

mă aleg cu mantaua de primăvară o stea se-mprîie tenește pe un umăr și prietenește va vorbi noi toți

cei alții muguri vom veni de bunăseamă că vara un cîine sau un fluture alungatî dintre ingeri de

prea multă sfințenie vor vorbi acele luciri scurte aruncate

zăpezilor pe acapărșuri sau acele siluete plopi

singuratici zăpezilor roșcovane roșii vor vorbi o

trebuie să găsești acel cîine sau acel fluture dar

să vorbească o mantie de primăvară o culere așter-nută peste dantele de garduri cele mai fărîra de

capăt desenele minuțiilor de sticlă cu lorie impinse

inaintea frunților impinse de primăvară fără niclo

grabă acele desene și acele culori acel cîine și acel

fluture sburînd de sub susoară ne scaldă și ne spun...

să nu mori fără frumusețe de la început de la început, frumusețea să o găsești fără să nu mori

de la început

O, dacă arunci păsărilor un pumn de stela intr-o constelație neștiută o pasăre va vorbi între ramurile unei tufe dacă numeri toți mugurii de frunze verde umul va putezi tinăr și cu știință intr-o manta de primăvară mereu primăvară intr-o tufă

mă aleg cu mantaua de primăvară o stea se-mprîie tenește pe un umăr și prietenește va vorbi noi toți

cei alții muguri vom veni de bunăseamă că vara un cîine sau un fluture alungatî dintre ingeri de

prea multă sfințenie vor vorbi acele luciri scurte aruncate

zăpezilor pe acapărșuri sau acele siluete plopi

singuratici zăpezilor roșcovane roșii vor vorbi o

trebuie să găsești acel cîine sau acel fluture dar

să vorbească o mantie de primăvară o culere așter-nută peste dantele de garduri cele mai fărîra de

capăt desenele minuțiilor de sticlă cu lorie impinse

inaintea frunților impinse de primăvară fără niclo

grabă acele desene și acele culori acel cîine și acel

fluture sburînd de sub susoară ne scaldă și ne spun...

să nu mori fără frumusețe de la început de la început, frumusețea să o găsești fără să nu mori

de la început

El, miine...

E a moarte de gumă, știți, e o moarte de gumă. Cine se-mbracă-n cuvinte ca-ntr-un vestiment de moarte, cine? Bătrînul se plimbă nepăsător, totuși il macină un cancer al ideii, iar noi jucăm un teatru perfect și absurd - paradoxal. Ce vrei, ne-am intrat în rol fără să ne dăm seama. El, miine, va începe un tratament - psihoterapia razelor x, y, z. a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z. nu face nici cit o clipă moartă. Parcă mînașe a stîr, nu-i așa? ne întrebăm... Dar cine știe, poate în noi zace o moarte mult mai roză...

Demult Cit moartea în fatolii este o viață, tu, poete, întinde-ți cu nevinovăție trupul lingă ea. Sublima moarte cu arcușul ții va cînta un cîntec pe trupu-ți pînă cînd... Hei l pînă cînd?... Pînă cînd trupul demult ții va fi putrezit și chiar amintirea ta a fost uitată. Prietenii te vor fi devorat cu lacrimi mult mai false decit pietrele de pe inel.

În roua dimineții

Numele tău - peșteră pustie prăvălită din adîncul cerului, Maria... Lacrimi rostogolite

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n zadar, care blestemate, blestemate, să le un (e)... mă doare, vîrful cuțitului cum imi serînaște-n limbă, singe... se - știu... ste... im... it... se. Dar stăi l Ștați l Oprîți-vă pușin, voi, cei care dimineața, la trezie n-ați găsit niciodată, și nu veți găsi niciodată în cosul pieptului o piatră despicîndu-se, o piatră pe care trebuie s-o duci cu tine pînă cînd o pubere de ace-ascuțite te pătrund în toți porii. Voi, pe voi va chem, aici, la fereastră, uități-vă: Aici, înlăuntrul sferei de piatră, în formoi, am păstrat ultimele ei cuvinte din Cuvînt... cuvinte, zdrențe, zdrențe pe care nu le-a vrut nici cerșetorul, nici regele, nici curteanul, nici hornarul, și nici ea, ultima, țirfa dezbrăcată de haita de lupi înghețînd între lespezele unei lăverne devorate de șobolan. Mă condamnăți? Ei da, voiam să scap de ele, zdrențele... Nu le mai înduram. Aici sint zdrențele ei, cele din urmă, le-am găsit răsipite-n despicăturile ultimei camere în care-a fost zidită.

Despicături

ai. Acum, eu Un Nume. Cine imi poruncește să-i dau Un Nume?... cealaltă. Cuvîntul care li s-a dat celor două l două, dar uite, acum sint trei, începe-a patra... patru, nu le mai văd. Brațul meu, în fire lungi, subțiri, ca firul de păr... O coamă de cal șerpuiește prin despicătura zidului. E păcatul ei, cea care ne veghează lanțul, Cuvîntul cînd L-a primit, căci ea L-a primit, am văzut-o, blestemată fie despicătura, L-a primit ea? Cuvîntul cînd L-a primit, care dintre noi a primit Cuvîntul? Sinucigașilor, sinucigașilor cum se despică-nre-cele două cită ale buzii pe care-n z

dumitru păcuraru

Profesor la Școala de sus; Născut în 1933 anul, în locul numit stină.
Sfină și nu trîi; adică loc înconjurat de câmpuri, cu oarece stane de sticlă și pietre ori stînci; De tîrie și gard, să apere pe lup de ispită oilor, să le păzească pe ei de-a luptul.
Dar cel mai bun gard la dîntărie tot păcuraru; Păcuraru - chiar Dumitru din Birsău; Loc al birsanelor; Birlog de vremuri multe.
Dar să vezi oile lui; mielușii, cele mielușele;
Tot conșomate și vocale
De cuvinte -
Inainte

Ion Gheorghe

porumbii sint albi și sîni lubit sint albi s-ar fi putut lubi zburind pe deasupra apelor line dormind unul în respirația celuilalt în neopile răcoroase fiecare cu singurătatea celuilalt : lacrimă a zăpezilor dar un porumbel și un sin nu pot face nicicum o pereche de îndrăgostiți nici nu pot fi camarazi de arme pentru că nici porumbii nici dragostea nu au arme nu au decît inimi ce pot fi zdrobite de orice bucător dealtfel în timp ce-și face datoria cîntîc la fel cum cîntîc și-o face și generalul și soldatul și vulturul ce-și hrănește puil cu puil șoricelului alb

hic i izbit sub coastă de cornul orașului și mi-e rușine de stele și de unghiile tăiate pînă la sînge de cei ce dorm în umbra cavourilor în zilele cu amiezii învințite de rîniile furnicilor strivite de călciele lehzelor nebune de greierii înșingerați în dîra luminoasă a navelor de primăvară de inimile orînduite în faguri de lacrimi dar vine frumoasa boală a nopții aceste neoaie par atît de umane cum să nu-ți tremure mina pe cuțit !!

În virtutea inerției
Înțeleg că există ceva care-i scapă Știa că propria lui ghiară l-ar putea sfîșia : Rîzindu-le-n nas urșitoarelor și-o tăiet gheara și a înghițit-o
Abia cînd se simți sfîșiat pe dinlăuntru pricepu ce anume scăpase din vedere
Se lăfăia liniștit în mrejele morții : nici nu-i atît de groaznic să mori -

și zicea el - și mesteca preocupat-gînditor tandrăni sălbatic, de poate fi arit de groaznic din moment ce, uite, print-o singură mișcare a minii, pot ucide acești dai viermișori împerecheți ha-ha-ha ! demonstrații-mă că sint în agonie și voi ierta viermișorii.
...nici nu-i atît de neplăcut să mori și zise el liniștit și se întinse regal pentru sista : „lăsați-mă să mă bucur în liniște de puterile minilor mele”
- zise el mulțumit în timp ce toți din preajma lui cădeau morți de răsufarea lui otrăvită

Recurs la sinceritate
Cei ce vor muri astăzi pot fi văzuți singuratici prin parcuri : sub arbori cu sufletul gol : bețivi de bitum ce se topec pe caldarim
In pieptul lor hirșiiul sinilor uscați se-aude ca un stol de bufnițe de celofan albastru
Femeile și norii seamănă cu lungi scrisori de dragoste neexpediate
atîte cu abile mașinării politice cu somnăile grănicerilor din cazemate

Cini vagabonzi purtînd rîșave în gură : garoafe roșii mirosînd a zăpadă, zăpadă mirosînd a moarte pînă departe
în ochii ce privesc arbori cu sufletul gol, lungi scrisori de dragoste mirosînd a garoafe roșii
Un papagal surd răzăcește printre camioane cu marfă

Copilul soldatului
Ay, zise copilul, să fi avut Făt-frumos o mitralieră !
și zicea el liniștit și se întinse regal pentru sista : „lăsați-mă să mă bucur în liniște de puterile minilor mele”
- zise el mulțumit în timp ce toți din preajma lui cădeau morți de răsufarea lui otrăvită

MASA DE ADIO

de îndată ce ieșiră din celula marelui Maciste și ajunseră în biroul șefului secției de criminalistică, Sever Justinian îl întrebă pe Maior :
— Fiindcă a mai rămas atît de puțin timp pînă la execuție, ce-ar fi dacă l-a-i îngădui lui Maciste să iasă în oraș ?
— Am așteptat chiar din partea lui o asemenea cerere, dar n-a făcut-o, răspuse Maiorul.
— Cred că s-ar simți bine în compania Norei și a celorlalți prieteni ai săi, insistă Justinian.
— În aceeași clipă telefonul sună prelung și vocea plînsă a Norei se auză la capătul firului :
— Domnule Maior, n-a trecut nici un minut de cînd am primit vizita prietenilor Ion-Publicistul, Gherman și Vasile. Suntem cu toții înflorați de ceea ce urmează să se întîmple lui Maciste. De aceea, vă rugăm să-mi îngăduiți câteva ore de libertate pentru a se întîlni cu noi. Dorim din toată inima să-l facem să-și uite viitorul nefast.
— Dar dacă tatăl dumitale prăsește soțului și-l găsește pe Maciste în vila de pe strada Salvării ? întrebă Maiorul.
— Imposibil să se întîmple una ca asta. Chiar și mama s-a internat azi dimineață pentru a-i fi de ajutor tatei. Cîț despre mine ei știu amîndoi

Între timp, sosiră cele trei colege ale Norei, și pregătirile pentru masă începură cu alina însuflețire încît se părea că participau cu toții la aniversarea lui Maciste nu la despărțirea apropiată de el. Cînd masa fu acoperită cu tot ce se poate imagina într-o țară bozată, Ion și Gherman acoperiră fețele și zăvorăriră ușile. Vasile aduse două damigene dințecoase cu vin iar Maciste urcă la mansardă și coborî cu o sacosă în mînă pe care l-a înmînat surinzînd Norei. Goli apoi unul după altul trei pahare de whisky și se așeză pe scaunul mai apropiat de scara ce ducea la etaj. Ion-Publicistul îl privea din cînd în cînd pe Maciste și nu-i venea să creadă că acesta era eroul foitelonului său. Cînd Nora se așeză pe scaun alături de el, Maciste ridică sacosă adusă de la mansardă și spuse :

— Știi cu toții că banii muștrași de la Banca națională se pierduseră. Pentru că eu sunt cel care l-a recuperat, am hotărît ca întreaga sumă să-i fie predată lui Emil, cel azvîrlit de la mansardă acestei case. Să bem pentru înmînatoșirea lui Emil și pentru voi, pentru toți !
— Cei buni nu vor muri pentru că ei nu pot fi distruși, bunătatea lor îl apără de dusmanii văzuți și nevăzuți. Să bem pentru bunul Maciste. Să bem și să dansăm cu aceste împărăteșe ! Și să mîncăm dacă ne va fi foame și iar să bem pînă ce se va face vară și toamnă și iarnă și primăvară și iar vară și toamnă și iarnă și primăvară și tot așa în veștii veștilor ! — toastă Vasile cu vocea lui tîmțoare.
Totul, de-acum înainte, adăugă el, depinde numai de un singur amănunt : să nu știm dacă ațară e zi sau noapte, să uităm de unde am venit și încotro ne ducem, dar să avem în mînte o singură poruncă, aceea de a-1 ține cît mai mult printre noi pe Maciste. Aplauzele pentru toastul lui Vasile nu mai conțeneau. Muzica, vinul, dansul și candelabrele aprinse îi purtau în balans și în timp ce un se prăbuseau de somn pe unde apucau, ceilalți continuau să cînte sau să bea, astfel că după un imposibil de evaluat răgaz sau timp, usa de la intrare fu scosă din țînți iar Maiorul cu un pluton întreg de soldați năvăliră înăuntru. Cînd fură treziți din somnul lor adînc cei dinăuntru avură certitudinea că potrecera lor durase nenumărați ani, pentru că, privindu-se unii pe alții, se văzură cu toții bătrîni.
Maiorul îl conduse pe Maciste la mașina de serviciu și porniră spre penitenciar.
În după-amiază recuperării lui Maciste, ziarul Speranța difuza ofertele celor cînceizeci de țări mai bogate care-l declarau pe Maciste cetățean de onoare și-l invitau să locuiască în capitalele lor.

Gheorghe Pituț
Fărîma de eternitate.
Zburător
va veni, va veni în mireasma tot mai acută a nopții și te va vesti... te vei ridica asupra visărilor și ogîndită în sticlele fantastice te vei trîl goli ca o ploaie de vară... o ploaie

care stă să plouă sau să ardă... atunci imi vei țînți lutul cu ochiul flectărui strop de ține și privirile se vor răzvrăti în pupila lor strîmă... atunci depărtările nu te vor mai încăpea și mă vei podidi caldă ca o ploaie de vară în care să-mi scald toți bidivii și să-mi fie risipa ta spre mine mai dragă !..

Mircea Șoncuteanu
și incandescența spirituală se anulează de la sine, adică noțiunea de artizianitate își pierde sensul. Emblema de „artifex” atașată cînd și cînd artistului, apare, în consecință, eliberată de orice orgoliu, deoarece i se atribuie funcția pecisidă de a înlesni drumul de la materie la o matrice a privirii intruchipată în formă.
Punctul de vedere estetic implicat aici — fapt semnificativ, într-un spațiu muzeal — cu rigoare și pasiune, a fost validat și prin prezența pe scenă a lucrărilor celor trei pictori invitați : **Horii Bernea, Marin Gherasim și Florin Mitroi.** Centrul de greutate ideatic doată conturat, s-a putut mai lesne determina și adînci înțelesul ansamblului expoziției, stabilindu-se axele structuratoare ale tendințelor și modalităților expresive invocate : totodată, însă, atenția a fost îndreptată asupra unei calități asociate, la rîndul ei, zugrăvite tradiționale : calitatea **firescului.** A firescului care, cu toate că atît de fragil, și greu de atins (cînd spunea „fîrea” evocăm întotdeauna, într-un fel sau într-altul, ceva din natura intimă a lucrurilor) alcătuieste, totuși, elementul de rezistență ultimă din orice edificiu artistic durabil. Și este bine, este util că un grup de tineri plasticieni se îndreaptă spre o lecție de creație în cuprinsul căreia tema scrierii își află în tema firescului contrapartea ce adevărat activă și întregitoare. Necesitatea unei asemenea lecții nu este de nimic altceva mai bine demonstrată decît de bucuria, mereu aceeași, de a o regăsi.

Mihai Ispir

tatiana flondor-lungoci

Riuri neterminate

Dacă avalonja unor stele, Temple trădate De turle și clopote, Riuri neterminate, Sint citeva din cuvintele tale, lubire, Atunci du-te întruogă Și învață tăcerea Cum să mîngîie O stîncă sau alte asemenea lucruri. Eu voi deschide ușa lumii, Să cînt o insulă negăsită. Din zilele mele Il voi face colier, Să fie împănăuită. Rămăsițe de țămurl înserite Voi presăra Pe drumurile unde picură moină, Cînd se plîmbă îndrăgostiiți. Și am să le spun Că pe alte pîmînturi Soarele poate incremeni de dor Și de durerea unor flori Crescute-n prăpăstii.

Numărătoare inversă

Venim tirziu, Ca să pot zîri mireasa de peste drum. Merg pe strada din față, unde trei sori Așteaptă dansul, Iar sturzi umbli, neuitîndu-se după timp. Mi se arată o expoziție, obiectele dispar În timp ce întreb oraul de funcționare. Pășesc pe lingă o muzică potîcnită De scîrbitie înguste, Neștiind ce anotimp să alegă. Copiii aruncă, jucîndu-se, numere în coș Și nu-mi amintesc de reflexele lor În casa mea de-atunci Și nici de distanța lăsată să aștepte.

Prietenie rățacită

Va fi așa o zi cu zloată Și voi pleca, Ținînd sub braț Grămizi de poezii. — Alina am — Și o să rățaceș prin glod, prin hîrtzieli, Prin piclă, Chemînd făcări și sălbăticiuni. Tu vei purta muzica pe brațe Și poate vei schița pe un perete alb Chipul femeii, Care nu va ști s-asculte Nici-un clopot al neantului. Eu e să-ud cum fata vintului Va rîde Și îl va cere cîmpiei Strigătul copilului Cînd el acoperă cu bascul fluturii. Și cerbiu au să vină. Am să le spun că apa-i cu gust de rugină. Și-am să îndemn mestecenii să plece. Zăpezii am să-i dau alt nume, Cînd un mal al unui iur Il va condama pe celălalt Pentru că niciodată nu poate Să-l atingă.

dan emilian roșca

aproapele nostru departe,

departele nostru aproape
lumina ochilor tăi scoate la iveală fluturii flibustieri lenjeria de corp și-o uși de fiecare dată pe cîmpul cu maci o asemenea femeie merită să fie lubită imi spune petru ilieșu sorbind din halba cu bere apoi ne amintim de un prieten comun

cabaret

în cer am început să cadă pisici negre dizolvă-te nou amod în pahorul cu șampanie steluța lui isidore ducase o invadată de buburuze

odă lui thomas de quincey

el se plîmbă cu diligență pe lacul cu nuferi de aluminiu soția lui prepară oțelul el a unei cai mai frumoase și asta e de ajuns

miere nocturnă

ventilatorul îl răfoie pe bătrînul plînius șeba era plină cu salamandere era noapte apoi s-a lăcut noapte apoi a venit din nou noaptea hetairele tulburau încă lucrul metaforic

despre tradiție

Există o certă tradiție a unei largi imbrățări de domenii în ceea ce privește formarea și împlinirea intelectualilor români. În muzică, cel mai bine se ilustrează aceasta atunci cînd, după ani de muncă, creația cuprinde atît lucrări compozitice cît și contrabulii dintre cele mai variate în diverse ramuri ale muzicologiei. Lui Liviu Rusu, maestrul al muzicii românești împlinind trei sferturi de veac de creație existență, i se poartivește ideea de mai sus, idee trebuind însă completată cu unele particularități izvorînd din formarea profesională a aceluia care, la rîndul lui, a format muzicienii, azi în deplină maturitate. Născut în frumoasa țară a Bucovinei, avîndu-l printre profesori pe Richard Brodtkorb (la Cernaui), pe Victor Gheorghiu, Mihail Jora, Dimitrie Cuclin, Constantin Brăiloiu, George Breazu, Silvio Floreacu (la București) și splendidă pleiadă de nume sonore ale artei muzicale naționale, student, pe lingă Conservatorul, al Facultății de litere și filozofie, se poate spune despre muzica și activitatea muzicologică a lui Liviu Rusu că se grupează în jurul a ceea ce se numește fructificarea molosului popular românesc. Lucrări ca Zece coruri mixte, Zece coruri pentru voci de

și el venit tu cu pîrul mov cu pălărie de arbest cu ochelari fumurii dragostea mea din alia lume și eu am devenit gînd am început să ciugulesc din varul trupului tău apoi am mirosit amîndoi ciușoare

acum dragă elm

acum dragă elm s-a făcut într-adevăr noapte ușa e lăcută fereastra acoperită cu hirtie neagră acum dragă elm pot să-mi aduc aminte de ține și să pictez orip de fluturi

REVISTA REVISTELOR

—Ethnologica—
Publicație astăzi cu tradiție internațională și stabilită, „Ethnologica” închină ultimul număr aniversării lui Vasile Părvan. Radu Vaipă deschide seria unor studii comemorative de înaltă ținută, semnate de Alex. Zub, Romulus Vulcănescu (directorul publicației), Aneta Spiridon ; acestora îi se alătură textul francez al arheologului Părvan însuși : „Dacia în epoca eolitică” cu note explicative, folosind ultimele documente de același gen din Vulp. Partea cea mai vie și mai colorată a revistei, datorită varietății temelor abordate, este cuprinsă, în continuare, în această rubrică : în memoria lui Virgiliu Ștefănescu-Dragănești prezintă despre imprumuturile gotice din dacoromânia ; Dinu Moraru discută o problemă de arhitectură maramureșeană ; Andrei Olteanu comentează problema uncoraului ; Petre Urveche continuă cercetarea poeticilor folclorici ; Mihai Rădulescu dezvoltă unele aspecte ale simbolismului „Mecul de pîr”. În secțiunea următoare și „perspectiva etnologică”, Ion Riberi semnază un eseu despre lumea valorilor ; în continuare, întîmțim studiul de H. Wald și de etnologi și culturologi străluciți ca : Zdenek Salzman, Jan H. Brunvand, Dov Noy și Marianne Mesnil. R. Vulcănescu dialoghează cu Ion Ilieșu cu privire la „Atlasul etnografic al României” ; de o problemă apropiată și preocupată și Paul Simionescu. La toate acestea se mai adăugă informații asupra unor congrese internaționale, comentarii bogate și recenzii.

plastică

p

Pictura veche românească era gîndită de cei ce o înfățișau ca o scriere — dovadă însemnarea „a scris”, de aitea ori asociată iscălturilor de meșter. Dar ea era concepută, nu mai puțin, ca un anumit model de scriere. Noțiunea de zugrăvie definea la origine, așa cum o demonstrează și prototipul său bizantin, arta de a învia imaginile, chipurile, prin scrierea lor. Un astfel de paradox depășit — care constă în a înzestra un sistem logic de semne și coduri cu deplinătatea și vitalitatea ilustruică proprii gestului artistic — a fost asimilat drept posibil punct de plecare pentru experiențe vizuale întipărite în actualitatea nemijlocită. Autorii acestor propuneri sint cîtiva tineri artiști, reușii la Muzeul de artă din Craiova sub emblema unei expoziții colective (organizator, muzeograful Cătălina Davidescu) : **Gruia Floru, Mircea Novac, Sorin Novac, Constantin Paeca, Cristinel Paraschiv, Ștefan Rîmănescu (pictură), Constantin Constantinescu, Suzana Finținariu, Dan Mihăitanu, Doina Simionescu (grafică), Florica Paeca (broderie), Ioan Bolborea, Mihail Ecobici, Claudiu Filimon, Leonard Răchită, Marcel Voinea și Marian Zidar** (sculptură).

Confluente

Dincolo de diversitatea lor, sensurile confluenteilor ilustrate se dezvăluie în fertila năzuință de recuperare a unor principii de gîndire figurative autohtone, în lumina cărora hotarele dintre manualitatea artizanală

muzică

m

Despre tradiție

critice din creația lui Mihail Jora, Sabin Drăgoi, Eusebie Mandicevchi, Paul Constantinescu etc.), formația la școala filozofiei germane, imbinată cu școala de muzicologie germană de descendență riemanniană a condus la o explicație a muzicii avînd grijă de a lumina un context larg : cel în care se situează muzica ca activitate a spiritului uman. Subiectul, de certă originalitate, este mult prea larg (și de deosebit interes) pentru a-l dezvoltă aici. Trebuie însă semnalaț faptul cu multe din lucrările acestui deschis intelect stau în manuscris, publicarea lor impunîndu-se cu necesitate în realizarea unei restituiri a contribuțiilor muzicologice originale românești. De asemenea, creația muzicală, îndeosebi cea corală apare cu absolută raritate pe așele „stagiunilor” ; este aici un fapt nedrept, cred, deoarece multe din corurile acestui remarcabil maestrul sint adevărate bijuterii de inspirație și realizare artistică, plătindu-se într-o neîntreruptă continuitate a unei bogate tradiții de cîntec coral unde nime de referință au fost Ion Vidu, Sabin Drăgoi, Gheorghe Dima, Ioan Chirescu și mulți alți creatori români de renume (în ceea ce privește creația corală, așteptăm în curînd un amplu calet cuprinzînd majoritatea corurilor — încluzîndu-le și pe cele mai recente — semnate de Liviu Rusu). Restituirea creației muzicale și muzicologice a maestrilor apare ca element de temelie pentru rotunjirea imaginii muzicii românești, pentru mersul acesteia înainte.

Viorel Crețu

Imagini in hexagon

24 DE LUNI DE CURA DE SLABIRE SI DE INTINERIRE

Există două locuri ideale din care poți privi... Imagini in hexagon... De doi ani în urmă...

de o'el și sticlă de 70 de etaje, o mare sală de concerte la Dallas și Convention Center, un enorm complex în New York City. Furtorii de cuvânt ai Elysee-ului cu anunțat că președintele François Mitterand a primit în două rânduri, împreună cu mai mulți consilieri, pe I. M. Pei, abordând toate aspectele majore ale proiectului...

centru funcțional pentru viitor. /.../ Palatul, care este admirabil, nu funcționează ca un muzeu; ambiția mea este să-i dau o infrastructură pedagogică.

MONT-SAINT-MICHEL IN PERICOL înainte de sfirșitul secolului — după unii, până în 1998 — după alții, Mont-Saint-Michel este un insulă izolată, în formă conică, înaltă de 78 m, riscă să nu mai fie o insulă. Situația în care se află ansamblul de la Mont-Saint-Michel a determinat un adevărat strigăt de alarmă din partea a numeroase cercuri științifice...

O NOUA INIMA PENTRU LUVRUL pentru pelerinii moderni, Luvrul este unul din acele „locuri sfinte” ale civilizației noastre care nu-și dau pace întru inepuință... Pragul acestui sanctuar aduce anual aici, din toate colțurile planetei, cohorte imense de vizitatori...

Sint oameni care vin aici de la zece de kilometri nu doar pentru a bifă orgolios vizita într-o agendă de vacanță, ci pentru a se reculege și inspira în fața marilor opere de artă din toate timpurile și din toate locurile. Cifrele dintr-un an, veniți să viziteze sălile de anticități grecești și romane, să-și găsească pacea și împlinirea în fața lui Nike din Samothraki și Venus din Miloș, au plecat spre o altă lume...

Situația, considerată inacceptabilă, a împus autorităților franceze concluzia că este evident, în anul 2000, Luvrul nu mai poate fi doar un muzeu pentru istorici și amatori de artă. El poate și trebuie să devină un spațiu al constiinței universale, al educației prin artă, al umanismului.

George G. Potra Paris, iulie 1983

Anti-Borges

Textele lui Borges se vor un fel de „paradigmă” a literaturii, amalgamului tendințelor exotice, genurilor tradiționale, pentru a construi un discurs care înglobează toate „limbile” și toate povestile lumii. Este un fel de poveste a povestilor, de text, de fapt, sugerând în același timp adâncime și transparența lumii, imanența și vâslul realității.

Jorge Luis Borges și literatura sa ocupă un loc prea mare în stima generală, pentru a mai trebui să fie prezentat în mod special. Caracterul atrăgător și purtător, cu toate acestea, clubul de „fani” necredincioși ascunde cu greu un aer de snobism, ca în cazul lui Kafka sau al lui Camus. Scriitura lui Borges, în mod paradoxal, nu este așa înșelătoare, „text”, adică o hieroglifă a unui mister esențial, ci o „interpretare”, o „traducere”, o „taclă” inteligentă și informată despre tot și despre toate, cu aceeași ușurință cu care se ocupă de științele exacte și de științele umanitare...

Aurel-Dragoș Munteanu REVISTA STRĂINĂ ATITUDINEA ȘTIINȚIFICĂ față de astrologie este constantă, păzindu-se pe toate liniile de demarcație. Un articol de Brucke și Brucke consacrat unei cărți semnate de H.J. Eysenck și D.K.B. Nias, Astrologia; știință sau superstiție, este un exemplu de argumentare științifică...

IMPLINIREA a 150 de ani de la nașterea lui Johannes Brahms a prilejuit în revistele din R.F.G. o serie de articole omagiale care depășesc orice înșelătoare înșelăciune. Călim din contribuția Elsei Lowe: „Spre deosebire de Richard Wagner, compozitorul dramei muzicale, Johannes Brahms nu a compus opere de scenă. Acest lucru poate părea ciudat dacă știm că Brahms s-a ocupat cu mult mai intens decât era obișnuit să se ocupe cu muzica...

CARTEA SEMNATĂ de Mary Noland, Social demagogia și societatea. Radicalismul și muncitorii în Düsseldorf (1890-1920). A intrat în mormânt aprecieri din partea criticilor. Sub titlul „Formarea muncitorilor”, David Greig publică în „Times Literary Supplement” un studiu interesant, în care este evidențiată riguroasă cercetări și datele numeroase pe care le valorifică, formulându-se în același timp o serie de concluzii interesante. Călim din contribuția Elsei Lowe: „S-a scris atât de mult despre social-democrația Wilhelmiană, încât orice carte nouă consacrată acestui subiect este puțin probabil să aducă ceva nou...

George G. Potra

UN POD

PREA APROPIAT (IV)

SPECTACOLUL LUMII

văzut de Ioan Grigorescu

scriitoare din acele zile trimisă de Cornelius Ryan prietenului său, Herb Caen, din San Francisco: „...Nu știu dacă voi muri înainte ca să fi isprăvit cartea... Treburile mele sunt puze relativ în ordine, și, dacă ceva se va petrece, vei fi avertizat și în timp ce scriu la această carte...”

Viața, atât de greu smulșă morții, avea să-i mai ofere câteva bucurii. Generalul Jefferson Seitz, veteran al zilei Z, îi trimite bastonul lui cu care să se ajute în eforturile de a se smulge din scaunul rulant. Președintele Franței, Georges Pompidou, care exact în aceeași perioadă se lupta el însuși cu cancerul, i-a deernat cea mai înaltă distincție franceză, „Crucea Legiunii de Onoare”, pentru meritele excepționale dobândite prin scrierea primei sale cărți: cea consacrată debarșării aliaților în Normandia. Atunci când ambasadorul Franței a venit să-i înmâneze distincția, Ryan a ținut să-l primească nu șezând într-un fotoliu pe roți, ci în picioare, pe peronul casei, îmbrăcat în smoking, fără a lăsa prin nimic să se vadă că ajunseser o ruină.

Izbucnise afacerea Watergate. „Americani! sint în fond un popor naiv. Ei nu se pot acomoda cu întorsăturile de adevăr făcute la nivelurile înalte și nici cu lipsa de onoare. Ei au nevoie să creadă în propria lor istorie națională. Le place să considere că președintele lor sint alesi prin voia poporului, și că, prin aceasta, ei s-ar afla în afara oricărei suspiciuni. Imaginile legendare oăstrale din trecut li fac să se transforme în fapte. Cînd li dau seama că au fost înșelați sau manipulați, americani se revoltă și cerbăzesc desupra. Dar — și aici, după părerea mea, năvălitatea începe să-și joace rolul — americanii nu ști pierd încrederea doar pentru atât. Ei dispun de o forță de care arareori sint conștienți; pot să cadă, dar se ridică și urcă panta. În pofida oricărui lucru ei aspiră la cuprînzătoare...”

Acest portret al unei națiuni era făcut de un om condamnat la moarte printr-o sentință ineluctabilă. Boala nu li putuse obliga să se susragă observații și analize evenimentelor, deși principala preocupare este legată de cartea lui: „Deput toată energia care-mi mai rămîne ca să scriu această carte este să scriu despre...”

SPORT Cînd se arată curcubeul

erl, la Marea Neagră, a plouat torențial. Văiuu ploii și mestecenii gîgîiau povești nordice. Vara, cînd plouă, simț că aș putea alerga desculț, prin iarbă, peste cîmpie, de la Brăila pînă la Pogonele Mari. Dar pe terasa vilei de mare, în care locuiesc, ploaia a sîrînit doar ploieresc și dezgust. Toți o măsurau cu priviri strîmbe. În afară de copil. El o trăia ca pe o dezlegare din rădăcini. Tunetul spîrgîndu-se în valuri și acoromînt în mîlcoșii de sare fosforescenți le smulgea copililor sîrîgîte de umire, iar tuigerele scaturate pe jumătate de cer li înălțau, ca pe lănturi, într-un cîntec lîpăat, poate într-o încercare de zbor, într-un tremur al visului. Spaima lor magică era fără lungime. Legănăta îndărăta a oporterității de culori vrăjite: albastru, portocaliu, mov cardinal. Dacă aș fi avut puterea să le despiec vocele ca pe niște scoici aș fi găsit în miezul lor perlele cele mai scumpe din țărîmul vîlzii. Ploaia s-a oprit brusc. Ca la tropice. Într-un fel puțin cam exaltat și cam exotic pentru țara droplilor și în urma ei s-a arătat curcubeul. Parcă o sanie cu două rînduri de tălpile diamantine a scris un arc dinspre munții Balcani spre munții Caucazului, risipind vestiri de răzuri, adevăruri și mulțime, adevăruri de inimă blîndă, păreri de rîu ce nu ajung să la chioșofnet de nemurire, lună umbrind pe poezii de minăstire. Copiii s-au atîrnat de marginele lui și l-au lîpît de fața mării ca să-l spargă cu salțuri strîmte, defilînd leșii să se salte cu dăltăuți cu transafiri arînd în cupe. Idei bucolice și cu orgoliositate miresme ale stebel.

Seara, cînd s-a dezlăntit vîfornia stebel, ureînd la Hotel Belvedere, m-am întîlnit cu

o virtute: el face ca victima lui să fie mai atență față de ceilalți. I-a mai rămas timp să facă o călătorie în Europa, să se întîlnească cu editorii lui, și chiar cu unele dintre personajele cărții sale. Reușise din nou să învețe să meargă, ajîndu-se cu bastonul lui Jefferson Seitz. Credea că aceasta îi va fi ultima călătorie în Lumea Veche. Dar nu. Voiajul-fulger în Olanda, Franța și Anglia nu i-a oferit prea multe prilejuri să se odihnească și să se destîndă. Căncercul evolua.

În aprilie 1974 i s-a adus la cunoștință că Societatea Americană a Istorieilor li coopta printre membrii ei „pentru merite excepționale necunoscute unei personalități care a contribuit printr-o lucrare de mare valoare istorică și literară la elucidarea unor evenimente cruciale”. Recepția de primire urma să aibă loc pe 24 aprilie, în cadrul unui dineu oficial. Deși se afla la capătul puterilor, s-a îmbrăcat frumos, a luat bastonul generalului Seitz și, însoțit de Kathryn, s-a dus la locul întîlnirii. Tremura de emoție. Reconoșterea contribuției sale literare de către istorici li situa pe locul meritat. Faptul că orimele lui două volume deja apărute — al treilea se afla încredințat editorului — fuseseră best-seller-uri mondiale devenea secundar. Cei mai autorizați oameni, în afara criticilor literari, în cercetarea arceierii cărților sale își souseră cînvîntul. Primirea lui în rîndul membrilor Societății Americane a Istorieilor nu era satisfacerea unui orgoliu — ce deserticilor i-ar mai fi putut ademeni în fața morții? — ci expresia unei justificate aprecieri din partea celor ce nu mai măsurau cu metaloara, ci cu riguroasa investigație concretă. Dilema autorului de literatură-document este confirmarea sau infirmarea valabilității operei sale în raport cu adevărul. El nu scrie „întrîndu-se” din maginatie, ci din fapte concrete. A practica o astfel de literatură fără a cădea în mrejele ficțiunii, dar păstrînd nealterată puterea de a convinge și a emoționa — în fond, atribuțiile finale ale oricărui fel de literatură — este o artă în sine, este o artă în sine care recurge la imaginație. Sint scriitorii îndrăgîtoși de ficțiune, și scriitorii îndrăgîtoși de real. Ierarhizarea valorilor nu se poate face decît prin măiestria execuției, indiferent de gen. Cine poezia decrta că un roman este mai „roman” dacă a fost inventat, și altul mai puțin, mai atînci cînd sursa lui de inspirație a fost realul nemijlocit, concretul verificabil, impactul documentar asupra cititorului, reflexia personală, dar obiectivă asupra faptelor descrise? Am impresia că literatură vîfornia va fi tocmal literatura-document.

„Ajuns în apropierea locului unde urma să aibă loc dineu de recepție, Kathryn i-a lăsat pe Cornelius să aștepte pe trotuar, pînă cînd ea avea să parkeze undeva mașina. Ultimele buletin medical vorbea despre „mădăzile însece osteoarticulare și osteopenice, în bazin și vertebre.” Oasele lui ajunseseră fragile ca befele de chibrit, deși tratamentul cu cortizon li bubăise. Dar în cluda aspectului său Ryan vroia să fie prezent la cel mai important moment din viața lui. Cînd Kathryn s-a întors, nu i-a mai răsit acolo unde li lăsa. În schimb, o multime de oameni se îngărmădeau să vadă ceva, jos, pe trotuar.

Balcanice SANDE STOICEVSKI

Cațenea În indoliata mea există un pui de Cafenea. Cînd bucuria se adumbrește întru timid în sala pînă clochorne și-mi agăț siguranța de sine-n cuier. Obraznică primedea se cătără pe tavan Sîrînd ea o lustră exorbitantă. Jur împrejurii cugețării dă țirocele acuzatorului.

Fructul pîred al conștiinței li rupe Sîngurătatea, chealind la mine albe Ce se suie piscuit atînci și precum Sănătatea adată li țîngă țîghea.

În indoliata mea există un pui de Cafenea. Cînd gîndul mi-e înșetat Întru timid în sala pînă clochorne și-măz blind în prudență.

În românește de Dumitru M. Ion

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTA ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunzoișă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjuncți), Teodor Băls (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 00 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95 Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘTIINȚII